

24 22

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

Α. ΚΕΡΑΗ

Ἐκδόσις ἐπιυξημένη καὶ ἐπιδιορθωμένη
μετὰ γραφικῶν σφραγιώσεων.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
1933 / 4619

ΕΝ ΠΑΤΡΑΣ

ΕΚΔΩΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ «Ο ΚΑΔΜΟΣ».

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΚΤΙΚΗΣ ΓΩΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ Α΄.

Β. ΣΕΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ Β. ΠΑΣΧΑΣ

ΙΔΡΥΣΑΤΟ
1869

ΔΙΕΔΕΞΑΤΟ
1882

1892

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΗΣ

ΙΕΡΑΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῆς φυσικῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως, ἣτις μᾶς ὀδηγεῖ
εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Πίστιν.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τελειοτήτων αὐτοῦ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ. Τι πρέπει νὰ γνωρίσῃ πρῶτον, ὅστις θέλει νὰ γνω-
ρίσῃ τὸν Θεόν ;

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Πρέπει νὰ γνωρίσῃ ἑαυτόν. ¹

Ἐρ. Διατί ;

Ἀπ. Διότι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐξετάσῃ ἑαυτόν, κατα-
λαμβάνει ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ κτίσῃ αὐτὸς ἑαυτόν. ²

Ἐρ. Καὶ τί συσπεραίνεις ἀπὸ τοῦτο ;

Ἀπ. Ὅτι ἐκτίσθη αὐτὸς καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἀπὸ
ἓν ἄκτιστον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Θεός. ³

Ἐρ. Ἔχεις ἄλλας ἀποδείξεις ὅτι εἶναι Θεός ;

Ἀπ. Πρώτη ἀπόδειξις εἶναι ὁ κόσμος οὗτος, τὸν ὁποῖον
βλέπομεν μὲ τὴν σοφίαν κατασκευασμένον. ⁴

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ;

Ἀπ. Ἡ κοινὴ ὁμολογία ὅλων τῶν Ἐθνῶν ὅσα εὐρί-

1) Εἰ γὰρ ἑαυτοῦ διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα (Α' Κορ. ια' 31).

2) Αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχὶ ἡμεῖς, ἡμεῖς λαὸς αὐτοῦ καὶ πρό-
δατα τῆς νομῆς αὐτοῦ Ψαλ. 99'. 3.

3) Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἐπλασάν με. Ψαλ. ριγ'. 73).

4) Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ποιήμασι νοού-
μενα καθοράται, ἧ τε ἀδίσκος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης. Ρωμ. α'. 20
— Πιστεύσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς
ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Ἐβρ. ια'. 6.

σκονται εἰς τὸν κόσμον, ἐπειδὴ ὅλα κοινῶς πιστεύουσιν, ὅτι εἶναι Θεός.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ τρίτη;

Ἀπ. Ἡ συνειδήσις ἡμῶν, ἡ ὁποία χαίρει διὰ τὰ καλὰ ἔργα τὰ ὁποῖα κάμνομεν καὶ λυπεῖται διὰ τὰ κακά. ¹

Ἐρ. Καὶ τί συμπεραίνεται ἐκ τούτου;

Ἀπ. Ὅτι εἶναι εἰς κριτῆς Πάνσοφος καὶ Παντοδύναμος, ἀνταμείβων τὴν ἀρετὴν καὶ παιδεύων τὴν κακίαν. ²

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ τετάρτη καὶ τελευταία ἀπόδειξις ὅτι εἶναι Θεός;

Ἀπ. Ἡ ἐμφυτος ἐπιθυμία τὴν ὁποῖαν ἔχομεν μίᾳ πληρεστάτης εὐδαιμονίας τὴν ὁποῖαν μ' ὅλον τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτήσωμεν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. ³

Ἐρ. Καὶ τί συμπεραίνεται ἐκ τούτου;

Ἀπ. Ὅτι ὁ Δημιουργὸς ἡμῶν Θεὸς δὲν ἤθελε φτεῦσει εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ματαιῶς τοιαύτην ἐπιθυμίαν, ἂν δὲν ἔμελλε νὰ τὴν χορτάσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μετ' ἄκρον ἀγαθόν. τὸ ὁποῖον εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός.

Ἐρ. Τί εἶναι ὁ Θεός;

Ἀπ. Ὁ Θεὸς εἶναι Ὁν Αὐθύπαρκτον ἤγουν δὲν κρέμαται, μήτε ἐκτίσθη ἀπὸ ἄλλον τινά, ἀλλὰ ὑπάρχει ἀναγκαιῶς ἤγουν ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ εἶναι.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αἱ ιδιότητες ἢ τελειότητες τοῦ Θεοῦ;

Ἀπ. Ὁ Θεὸς εἶναι Εἰς ⁴ αἰώνιος, ἤγουν δὲν ἔχει ἀρχήν,

1) Οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσας αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μετὰ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγοροῦνται ἢ καὶ ἀπολογοῦμένων. Ρωμ. 6'. 15.

2) Καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Ἰωάν. 4'. 29.

3) Χορτασθήσεμικ ἐν τῷ σφθῆναι μοι τὴν δόξαν σου. Ψαλ. 15'. 15.

4) Καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοί, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς (ὡσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοί, καὶ κύριοι πολλοί) ἀλλ' ἡμῶν εἰς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν. Α' Κορ. 8'. 5-6.

Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, Κύριος εἰς ἑστὶ. Δευτερονομ. 5'. 4. Ἰδε καὶ Α. Κορινθ. 4'. 4. 6.

μήτε Τέτος. ¹ Ἄυλος ἢ ἁλώματος. ² Πνεῦμα ³ Ἐχει νοῦν. ⁴
 Εἶναι Παντογνώστης. ⁵ Σοφός. ⁶ Ελευθέρος. ⁷ Ἀγαθός. ⁸ Δι-
 κσιος. ⁹ Ἅγιος. ¹⁰ Παντοδύναμος. ¹¹

Ἐρ. Ὅλας αὐτὰς τὰς ιδιότητας τοῦ Θεοῦ δύνασαι νὰ τὰς εἴπῃς συν-
 τομώτερον ;

Ἄπ. Εἶναι τὸ Ἀπειροτέλειον καὶ Μακαριότατον ὄν,
 ὁ μόνος Δεσπότης καὶ Κύριος τῶν ἀπάντων. ¹²

ΤΜΗΜΑ Β΄.

Περὶ τῆς Δημιουργίας καὶ τῆς Θείας Προνοίας.

Ἐρ. Διατί ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν Κόσμον ἐκ τοῦ μηδ' ὄντος ;

Ἄπ. Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν Κόσμον, ὅχι διότι εἶχε χρείαν

1) Αὐτοὶ (οἱ οὐρανοὶ) ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς
 ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιθόλαιον ἐλιξίεις αὐτόν, καὶ
 ἀλλαγῆσονται. Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐνλείψουσιν. Ψαλ.
 ρα' 26—27 καὶ Ἑβρ. α' 11—12. 2) Οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῶν, ἢ
 ἀργύρων ἢ λίθων γαράγματι τέχνης καὶ ἐπινοήσεως ἀνθρώπου, τὸ Θεῖον
 εἶναι ὁμοίον. Πραξ. ιζ'. 29. 3) Πνεῦμα ὁ Θεός, Ἰωάν. δ'. 24. 4) Καὶ
 οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ πάντα δὲ γινώσκων καὶ τετραχη-
 λισμένα ταῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Ἑβρ. δ'. 13. Τις γὰρ ἔργα νοῦν Κυ-
 ρίου ; ἢ τίς σὺβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; Ἠσαΐου μ'. 13 καὶ Ρωμ. ια'. 34
 καὶ Α' Κορ. β'. 16 5) Ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν
 (τῶν ἀνθρώπων) ὁ σὺνείς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. Ψαλ. λβ'. 15,
 ἴδε καὶ τὸν ρητ'. Ψαλ. δλον, οὐ ἡ ἀρχὴ Κύριε ἐδοκιμασάς με κλπ.
 Μειζὼν ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα Α'.
 Ἰωάν. γ'. 20 2) Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ
 ἐποίησας. Ψαλ. ργ'. 24. 7) Ὁ σὲ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ
 γῆ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησε. Ψαλ. ριγ'. 11. 8) Κύριος ὁ Θεὸς
 οἰκτιρῶν καὶ ἐλεήμων, μακροθυμὸς καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός. Ἐξὸδ.
 λδ'. 6. οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεὸς Λοῦκ ιγ' 49. 9) Θεὸς πιστός
 καὶ οὐκ ἐστὶν ἀδικία, δίκσιος καὶ ὅσιος ὁ Κύριος. Δευτερονομ. λβ'. 4.
 Δίκσιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητα εἶδε τὸ πρόσωπον
 αὐτοῦ. Ψαλ. ι. 7. 10) Ὁ Θεὸς ὡς ἐστὶ, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔ-
 στιν οὐδεμία Α'. Ἰωάν. α' 5. Ἅγιος εἴμ' ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.
 Δευτ. ια'. 44 καὶ ἀλλαγῶ, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος, Σαβὰωθ. Ἠσ. ζ'.
 ἴδε καὶ Α. Πέτ. α' 15. 11) Οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δὲ σοὶ
 οὐδὲν Ἰωβ μβ'. 2. 12) Ἡ βασιλεία σου βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων,
 καὶ ἡ δεσποτία σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ Ψαλ. ρμδ'. 13.

τινά ἀπ' αὐτόν· ἀλλὰ διότι οὗτος ἠθέλησε νὰ ποιήσῃ τὰ κτίσματα μέτοχα τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀγαθότητος. ¹

Ἐρ. Ποῖον λέγεις Κόσμον ;

Ἄπ. Κόσμον ὀνομάζω ὅλα ὁμοῦ τα κτίσματα.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιροῦνται τὰ κτίσματα ;

Ἄπ. Εἰς δύο, ἡγουν τα ὀρατα καὶ ἀόρατα. ²

Ἐρ. Ποῖα λέγεις ὀρατά ;

Ἄπ. Ὅρατά εἶναι ὅσα βλέπομεν· οἶον ὁ ἥλιος, οἱ ἀστέρες, ἡ γῆ κτλ.

Ἐρ. Καὶ ποῖα λέγεις ἀόρατα ;

Ἄπ. Ἀόρατα εἶναι ὅσα καταλαμβάνονται με μόνον τὸν νοῦν, οἶον, ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ τα λοιπὰ κτιστὰ πνεύματα. ³

Ἐρ. Ποῖον ἀπὸ τὰ κτίσματα ἀπῆλause μάλιστα τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ;

Ἄπ. Ὁ ἄνθρωπος· ὅστις συνίσταται ἀπὸ σῶμα καὶ ψυχὴν, ⁴ καὶ ἐκτίσθη κατ' εἰκόνα. ⁵

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ κατ' εἰκόνα ;

Ἄπ. Τὸ κατ' εἰκόνα σημαίνει ἐκείνην τὴν ὁμοιότητα, τὴν ὁποῖαν ἔχει ὁ ἄνθρωπος με τὸν Θεόν. ⁶

---

1) Ἐν Ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Γενεσ. ἀ. 1. Ἴδε καὶ Ψαλμ. λγ' 6, 9, καὶ ρβ'. 18. Πραξ. δ'. 24. καὶ ε'. 24. Ἐβρ. α'. 3. 2) Ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τα πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, τὰ ὀρατά καὶ ἀόρατα. Κολασ. ἀ. 16. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Γεν. ἀ. 31 3) Ὅτι ἐν αὐτῷ (τῷ Χριστῷ) ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὀρατά καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι. Κολασ. ἀ. 16. Ἴδε καὶ ψαλμ. ργ'.—ρδ'. 4 καὶ Ἐβρ. ἀ. 14. 4) Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Γενεσ. 6. 7. 5) Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Γενεσ. ἀ. 26. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. Γεν. ἀ. 27. Καὶ ἐπιστρέψῃ ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν, ὡς ἦν, καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Θεόν ὡς ἔδωκεν αὐτό. Ἐκκλησιαστ. ιβ' 7. Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Ματθ. ι. 28. 6) καὶ ἐνόησασθε τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεόν

Ἐρ. Καὶ κατὰ τί εἶναι ὁμοῖος ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεόν ;

Ἀπ. Καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι λογικός, οὕτως ἐστόλισε καὶ τὸν ἄνθρωπον μὲ νοῦν καὶ λογικόν· καθὼς εἶναι ἅγιος, οὕτως ἔκτισε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἅγιον. ¹ καθὼς εἶναι Κύριος τῶν ἀπάντων, οὕτως ἔδωκε καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τὰ κτίσματα ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὴν γῆν.

Ἐρ. Αὐτὴ ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐκoinώθη εἰς τὸ σῶμα ἢ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ;

Ἀπ. Εἰς τὴν ψυχὴν βεβαιότατα· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι Ἄυλος καὶ Ἀσώματος.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ψυχὴ ;

Ἀπ. Ἡ ψυχὴ εἶναι ὄν διαφόρον ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔχει δύναμιν νὰ γνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἄλλα πράγματα ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἐρ. Εἶναι λοιπὸν ἡ ψυχὴ ἄυλος ;

Ἀπ. Αὐτὴ εἶναι ἄυλος καὶ ἐπομένως ἀθάνατος, ἤγουν δὲν συμφθίρεται μὲ τὸ σῶμα.

Ἐρ. Προνοεῖ ὁ Θεὸς διὰ τὸν κόσμον τὸν ὁποῖον ἔκτισεν ;

Ἀπ. Χωρὶς ἀμφιβολίαν.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ Πρόνοια ;

Ἀπ. Πρόνοια τοῦ Θεοῦ λέγεται ἡ δύναμις ἐκείνη καὶ θέλησις τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς φυλάττει ὅλα τὰ κτίσματα εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ ἐνέργειαν αὐτῶν. ²

Ἐρ. Εἰπέ τοῦτο σαφέστερα ;

Ἀπ. Χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ κανὲν κτίσμα δὲν δύναται νὰ ζῆσιν οὐδὲ μίαν μόνην στιγμὴν ἢ νὰ κάμῃ τινὰ ἐνέργειαν. ³

Ἐρ. Ὅσα λοιπὸν συμβαίνουσιν εἰς τὸν κόσμον εἶναι ὅλα ἐκ Θεοῦ ;

κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας. Ἐφεσ. δ' 24. τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. Κολόσσ. γ' 10. 1) Ἄγιοι γένησθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμι Ἰετροῦ Α'. ἀ. 16. 2) Καὶ τοί γε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀπῆκεν ἀγαθοποιῶν οὐρανῶν ἡμῖν δευτοῦς διδοῦς καὶ καιροῦς καρποφόρους ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν. Πραξ. ιδ' 17. 3) Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. Πραξ. ιζ' 28. Ἰδοὺ καὶ Ψαλ. λς' 6. 7. καὶ τὸν ρδ'.

Ἄπ. Δὲν συμβαίνει τίποτε εἰς τὸν Κόσμον χωρὶς τὴν θέλησιν ἢ τὴν συγγώρησιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Εἶναι ἴση δι' ὅλα τὰ κτίσματα ἢ πρόνοια τοῦ Θεοῦ;

Ἄπ. Ὁ Θεὸς πρόνοεῖ δι' ὅλα, ἔχει ὁμῶς μίαν ἐξαιρέ-
τον πρόνοιαν διὰ τὸν ἄνθρωπον. ¹

ΤΜΗΜΑ Γ'

Περὶ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐχὶ μόνον μᾶς ἐπλασεν ἐκ τοῦ μηδενός, ἀλλὰ καὶ πρόνοεῖ καθ' ἑκάστην δι' ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Ἀπειροτέλειος Θεός, τί χρεὸς ἔχομεν πρὸς αὐτόν;

Ἄπ. Χρεωστοῦμεν νὰ τὸν λατρεύωμεν καὶ νὰ τὸν δο-
ξολογῶμεν διὰ τὰς εὐεργεσίας ὅλας, ὅσας ἐδειξε καὶ δει-
κνύει καθ' ἡμέραν εἰς ἡμᾶς. ²

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ;

Ἄπ. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ὁμολογία τῆς ἡμε-
τέρας ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Ποσαχῶς γίνεται ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ;

Ἄπ. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι διπλῆ ἤγουν ἐξωτε-
ρικὴ καὶ ἐσωτερικὴ.

Ἐρ. Ποίαν ὀνομάζεις ἐσωτερικὴν;

Ἄπ. Ἐσωτερικὴ λατρεία εἶναι τὸ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ
φοβώμεθα τὸν Θεόν· νὰ τὸν εὐχαριστῶμεν διὰ τὰς εὐεργε-
σίας του· νὰ ὁμολογῶμεν τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν καὶ νὰ
ζητῶμεν τὴν βοήθειάν του. ³

Ἐρ. Καὶ ποία εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ;

Ἄπ. Ἐξωτερικὴ λατρεία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία γίνεται
μὲ ἐξωτερικὰ σημεῖα τοῦ σώματος καθὼς εἶναι ἡ ἕως ἐδά-

ὀλόκληρον. 1) Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πάσαι ἠριθμημέναι εἰσὶ. Μὴ οὖν φοβηθῆτε, πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς Μαθθ. ἰ. 36. Ἴδε καὶ ς'. 2) Τι ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; Ψαλ. ριέ. 3. Ἴδε Μαθθ. δ'. 10. 3) Πνεῦμα ὁ Θεός καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Ἰωάν. δ'. 24.

φους προσκύνσεις, ἡ προσευχὴ, ἡ ὁμολογία τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν με στεναγμούς καὶ δάκρυα, ἡ εὐχαριστία μετὰ χαρᾶς, τὸ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοὺς Ναοὺς,¹ καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἐρ. Ὁφελεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν, ὅταν δὲν ἔχη ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν;

Ἀπ. Ὅχι μόνον δὲν ὠφελεῖται τίποτε, ἀλλὰ καὶ βλάπτεται περισσά διότι ἡ ἐξωτερικὴ λατρεία χωρὶς τῆς ἐσωτερικῆς εἶναι βδελυρὰ ὑπόκρισις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.²

Ἐρ. Ἀπολαμβάνουσι κάμμιν ἀμοιβὴν, ὅτε λατρεύουσι τὸν Θεόν;

Ἀπ. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι Δικαιοτάτος, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ ἀνταμείψῃ ἐκείνους, ὅσοι τὸν λατρεύουσιν ἀνοποκριτως.³

Ἐρ. Διατί λοιπὸν βλέπομεν πολλάκις τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ἀνθρώπους διωγμένους καὶ δυστυχεῖς εἰς τούτον τὸν κόσμον, καὶ ἐκ τοῦ ἔναντιοῦ τοὺς ἀσεβεῖς εἰς εὐφροσύνην καὶ εὐτυχίαν;

Ἀπ. Ἀπὸ τούτου συμπεραίνεται ἀναγκαστικῶς, ὅτι μετὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν εἶναι μία ἄλλη αἰώνιος εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς θέλει ἀνταμείψῃ ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

Περὶ τῆς κοινῆς διαφορᾶς τῶν ἀνθρώπων.

Ἐρ. Δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν ἐξ ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεως;

Ἀπ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσον διεφθαρμένος, ὥστε ἔχι μόνον δὲν δύναται νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐξ ἔναντίας φαίνεται ἀκάθαρτος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὡς καθημερινὸς παραβάτης τοῦ νόμου του.⁴

---

1) Εὐφρόνην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον Κυρίου προσεύμεθα. Ψαλ. ρκ' 1. Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τῶν. Ἐβρ. ι. 25. 2) Τῷ δὲ ἀκαρτωτῷ εἶπεν ὁ Θεός, ἵνα τί σὺ διηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Ψαλ. ρθ' 16. Τοῖς χεῖλεσι μὲ τιμᾶ ὁ λαὸς οὗτος, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἐπὶ ἔμοψ. Ματθ. ιε' 8. 3) Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάζου, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται Α'. Βασ. β. 30. 4) Ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας. Γενεσ. ι'. 11. Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διεκύβη ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων,

Ἐρ. Πόθεν ἔχεις νὰ δείξης ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διεφθαρμένος ;
Ἀπ. Πρῶτον ἀπ' αὐτὰ τῶν Ἐθνικῶν τὰ συγγράμματα,
εἰς τὰ ὁποῖα οἱ συγγραφεῖς κατηγοροῦσι τοὺς ἀνθρώπους
διὰ διωφόρους κακίας. Δεύτερον ἀπὸ τὴν Εἰδωλολατρείαν,
εἰς τὴν ὁποίαν ἔπεσεν ὅλος σχεδὸν ὁ Κόσμος, λατρεύοντες
ὡς Θεοὺς τὰ κτίσματα

Ἐρ. Ἐχεις καὶ τρίτην ἀπόδειξιν περὶ τούτου ;

Ἀπ. Τὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα ἔνδοθεν ἡμῶν
καὶ ὁ ὁποῖος μᾶς ἀναγκάζει νὰ πράττωμεν τὸ κακόν· μο-
λονότι τὸ γνωρίζομεν ὅτι εἶναι κακόν.

Ἐρ. Καὶ λοιπὸν, καθὼς λέγεις, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέον καθὼς
ἦτον ὅταν ἐπλάσθη ἀπὸ τὸν Θεόν ;

Ἀπ. Ὅχι βέβαια· διότι ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον
κατ' εἰκόνα ἰδίαν, ἤγουν ἐστολισμένον μὲ τὰ χαρίσματα
τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς σοφίας, τὰ ὁποῖα δὲν φαίνονται
σήμερον εἰς τὸν ἄνθρωπον

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ αἴτιον τῆς τσαυτῆς διαφθορᾶς τῶν ἀνθρώπων ;

Ἀπ. Θέλομεν τὸ ἐξετάσαι μετέπειτα (Μέρος Β'. τμ. ἡμ.
5'. Ἐρωταπόκρ. 7—11).

Ἐρ. Ἐπειδὴ ἔφθασεν εἰς τόσῃν κακίαν ὁ ἄνθρωπος, τί ἔπρεπε νὰ
προσμένῃ ;

Ἀπ. Τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Τί χρεωστεῖ νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν θεῖαν ὀργήν ;

Ἀπ. Χρεωστεῖ νὰ ζητήσῃ κανέν μέσον νὰ φιλιωθῇ μὲ
τὸν Θεόν.

Ἐρ. Ἦτο δυνατὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ εὔρῃ αὐτὸ τὸ μέσον ;

Ἀπ. Ὅχι βέβαια.

Ἐρ. Διατί ;

Ἀπ. Διότι τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσῃ ὁ

τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι σινειῶν, ἢ ἐκζητῶν τὸν Θεόν. Πάντες ἐξέκλιαν, ἅμα
ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. Ψαλ. ιγ'.
2. 3. Ἴδε καὶ Γ. Βασιλ. γ'. 42—46. Ψαλμ. ργ'. 9. ρη'. 145. Πα-
ροιου. κδ'. 16. Ἠσαΐου ξδ'. 6. Ρωμ. γ'. 9. 14, 23 καὶ 24 Α'. Ἰωάν. α.
8 1) Καὶ ἡμεν τέχνα φύσει σοφῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ. Ἐφεσ. 6'. 3 Ἴδε
καὶ Ρωμ. 5'. ὀλόκληρον καὶ Δεύτερον. κζ' 26.

ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ πλήρωσις τοῦ Νόμου ἢ ἡ μετάνοια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνίσχυρα καὶ τὰ δύο, ἐν ὧσφ δὲν εἶναι πεφωτισμένοι οὗ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν.

Ἐρ. Διατί εἶναι ἀνίσχυρος ἡ πλήρωσις τοῦ νόμου ;

Ἀπ. Ἦθελεν εἰσθαι ἀρκετὴ ἡ πλήρωσις τοῦ Νόμου, ἂν ἐμένομεν πάντοτε σταθεροὶ εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς εὐρίσκεται, ὅστις δὲν ἡμάρτησέ ποτε, ἔπεται ὅτι αὐτὸ εἶναι μεσον ἀδύνατον ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. ¹

Ἐρ. Διατί δὲν εἶναι κἂν ἡ μετάνοια ἀρκετὸν μέσον ;

Ἀπ. Διότι ἡ μετάνοια πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινή, καὶ ἠνωμένη μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ ἀφήσῃ τις τὸ κακόν τοιαύτην ὅμως μετάνοιαν δὲν δύναται νὰ κάμῃ ὁ διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπος. ²

Ἐρ. Καὶ τί συμπεραίνεις ἐκ τούτου ;

Ἀπ. Ἐκ τούτου φαίνεται πόσον εἶναι ἀναγκαῖα ἡ Εὐαγγελικὴ Πίστις εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν ἀσθενείαν του καὶ νὰ ζητήσῃ ἱατρὸν ὅστις εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. ³

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Πίστεως.

ΤΜΗΜΑ Α'.

Περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἐρ. Ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἱκανὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ τὸ μέσον τοῦ νὰ φιλιωθῇ μὲ τὸν Θεόν, τί συνέβη ἐκ τούτου ;

Ἀπ. Τὸ ἐφάνέρωσεν αὐτὸς ὁ Θεός· διότι δὲν ἔπρεπεν εἰς τὴν ἄπειρον αὐτοῦ εὐσπλαγγίαν νὰ ἀφήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπόγνωσιν.

1) Διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιοφθῆσται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ Ρωμ. γ'. 20. Ἴδε καὶ Γαλατ. 6. 16 2) Ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ρωμ. ζ. 14. Ὅντες δὲ πεπραμένοι δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐξ ἰδίας δυνάμεως. Ἴδε Ρωμ. 5. 18. 22. 3) Ἦσαν οὖν ὁ Υἱὸς ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροί ἔσεσθε. Ἰωάν. 4. 36. Ἴδε καὶ Γαλάτ. 6. 16. καὶ Ἠσαΐου 4. 9.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζεται αὐτὴ ἡ οἰκονομία τοῦ Θεοῦ ;

Ἄπ. Ἀποκάλυψις. ¹

Ἐρ. Καὶ ποῦ εὑρίσκεται ;

Ἄπ. Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ἐρ. Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ ἅγια Γραφή ;

Ἄπ. Ἁγίαν Γραφήν ὀνομάζομεν τὰ συγγράμματα τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων, οὓς ἔκλεξεν ὁ Θεὸς ἵνα φανερώσωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἡμετέρας διαλλαγῆς μετὰ τὸν Θεόν.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαίρεται ἡ ἅγια Γραφή ;

Ἄπ. Ἡ Ἁγία Γραφή διαίρεται εἰς Παλαιάν καὶ Νέαν Διαθήκην.

Ἐρ. Τί περιέχει ἡ παλαιὰ Διαθήκη ;

Ἄπ. Ἡ Παλαιὰ ² Διαθήκη περιέχει τὸν Νόμον, τὰς Προφητείας καὶ τοὺς Τύπους τῆς Εὐαγγελικῆς χάριτος. ³

Ἐρ. Τί περιέχει ἡ Νέα ;

Ἄπ. Ἡ Νέα ⁴ Διαθήκη περιέχει τὴν πλήρωσιν τῶν

1) Κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σσιγημένου, φανερωθέντος; δὲ νῦν διὰ τὴν γραφῶν προφητικῶν, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ, εἰς ὀπκοὴν πιστεῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, Ρωμ. ις. 25, 26. Α. Κοριν. β'. 14. Ἐφεσ. β'. 19. 20. γ. 9-11.

2) Τὰ κανονικὰ τῆς Παλ. Διαθήκης βιβλία εἶναι ταῦτα. Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον τὰ ὅποια καὶ Πεντάτευχος ὀνομάζονται. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, Κοιταί, Ρούθ, τέσσαρα βιβλία τῶν Βασιλειῶν (τῶν ὀνομαζομένων τὰ δύο πρῶτα Σαμουὴλ ὀνομάζουσιν οἱ Ἑβραῖοι, δύο τῶν Παραλειπομένων, Ἔσδρας, Νεεμίας, Ἔσθθρ, Ἰώβ, Ψαλτήριον, Παροιμίαι, Σολομῶντος, Ἐκκλησιαστής τοῦ Αὐτοῦ, Ἄσμα ἄσματων τοῦ αὐτοῦ, Ἡσαΐας, Ἰερεμίας συμπεριεχομένων τῶν Θρόνων, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, οἱ λοιποὶ δώδεκα προφῆται ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ ὀσημέ μέχρι τοῦ Μαλαχίου, οἱ ὅποιοι καὶ δωδεκαπρόφητον ὀνομάζονται. Ὅσα δὲ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τούτου καίτοι περιέχουσι πολλὰ ἠθικά καὶ ἀξιώματα, δὲν ἐδέχθησαν ὁμοίως ποτὲ ὡς κανονικὰ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδε Προηρό Θεολόγ. ἐν τοῖς τίτλοις περὶ τῶν κανονικῶν βιβλ. Παλαιᾶς καὶ Νέας, καὶ Μητροπολίτην τὸν Κοιτόπουλον ἐν τῇ Ὁμολογίᾳ τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας κεφ. ζ. 3) Ὁν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ Νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὐρίσκαμεν Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ Ἰωάν. β' 16. Ὅσα γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ ἐν αὐτῷ (τῷ Χριστῷ) τὸ ναί, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμήν Β. Κορ. α' 20.4) Τῆς δὲ Νέας τὰ κανονικὰ εἶναι ταῦτα: τὰ τέσ-

Προφητειῶν καὶ τῶν Τύπων, καὶ κηρύττει τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγγίαν τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐρ. Τίνος λόγια εἶναι ἡ ἅγια Γραφή;

Ἀπ. Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποτον μετεχειρίσθη τοὺς Προφῆτας καὶ τοὺς Ἀποστόλους ὡς ὄργανα. 1

Ἐρ. Πόθεν ἔχεις νὰ δείξης ὅτι ἡ ἅγια Γραφή εἶναι λόγος Θεοῦ;

Ἀπ. Πρώτη ἀπόδειξις εἶναι ἡ πλήρωσις τῶν προφητειῶν, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Διαθήκην.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ἀπόδειξις;

Ἀπ. Ἡ ἀγιότης τῶν Δογματῶν καὶ τῶν Ἐντολῶν διότι ὅσα θέλει ὁ Θεὸς νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ πράττωμεν εἶναι ὅλα ἅγια.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ τρίτη ἀπόδειξις;

Ἀπ. Ἡ θαυμαστὴ δύναμις τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, τὸ ὅποτον ἐξηπλώθη εἰς τὸν Κόσμον ἀπὸ ἀνθρώπους ταπεινοῦς καὶ ἀδυνάτους, τοὺς Ἀποστόλους, δειδιωμένους ἀπὸ βασιλεῖς δυνατοῦς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ ὑπόθεσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς;

Ἀπ. Ἡ καθ' αὐτὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὑπόθεσις εἶναι αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐρ. Τῆς Παλαιᾶς ἡμῶν Διαθήκης ἡ ὑπόθεσις δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἄλλη;

Ἀπ. Ὁχι διότι ἡ παλαιὰ Διαθήκη εἶναι προετοιμασία τῆς Νέας καὶ ὅσα ἡ Παλαιὰ περιέχει ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἐρ. Ὡστε ἡ χριστιανικὴ Πίστις ἔχει τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην;

Ἀπ. Μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τοῦ Κόσμου. 2

σὰρ Εὐαγγέλια. αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Παύλου ἐπιστολαὶ δεκά-
τέσσαρες, Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία καὶ ἡ
Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου.

1) Οὗ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία ἀλλ' ὑπὸ
Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἀνθρώποι
Α. Πέτρο. 4 21. Ἰδὲ καὶ Ρωμ. 15, 26 καὶ Β. Τιμοθ. γ. 16

2) Τοῦ ἀρνίου ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς Κόσμου. Ἀποκάλυψ.

Ἐρ. Τίτι τρόπος ;

Ἀπ. Ἀφοῦ παρήκουσε τοῦ Θεοῦ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος (καθὼς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον) εὐθύς ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ τὴν εὐσπλαγγινίαν αὐτοῦ. ¹

Ἐρ. Ποῦ εὑρίσκεται ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ ;

Ἀπ. Εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια, τὰ ὅποια εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ὄφιν ὅτι τὸ σπέρμα τῆς γυναίκος (τὸ ὅποιον εἶναι ὁ Χριστὸς ἔμελλε νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφeos, ἡγουν τοῦ διαβόλου

Ἐρ. Καὶ τί ἐσήμαινε τοῦτο ;

Ἀπ. Τοῦτο ἐσήμαινε τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Χριστὸς κατὰ τοῦ διαβόλου, ἐλευθερώσας τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Ἐρ. Εἰς τί ἦσαν χρήσιμοι αἱ προφητεῖαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ;

Ἀπ. Διὰ νὰ φανῇ σαφεστέρα ἢ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἠδύοκῃσεν ὁ Θεὸς νὰ προφητευθῇ ἡ χριστιανικὴ πίστις πρὸς χρόνων πολλῶν ἀπὸ διαφόρους προφήτας.

Ἐρ. Ποιοὶ εἶναι οἱ τύποι ;

Ἀπ. Τύποι λέγονται αἱ θυσίαι καὶ ἄλλα ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων, τὰ ὅποια προεικόνιζον τὴν Εὐαγγελικὴν χάριν ²

Ἐρ. Εἰς τί ἦτο χρήσιμος ὁ Νόμος ;

Ἀπ. Ὁ Νόμος ἐδόθη, ἵνα προετοιμάσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ δεγθῶσι τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. ³

Ἐρ. Καὶ ποῖος ἐκήρυξε τὴν χριστιανικὴν πίστιν ;

Ἀπ. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔστειλε τοὺς

εγ. 8. Ἴδε καὶ Γενέσ. γ. 15. καὶ Α. Κοριν. 6. 7. 1) Καὶ ἔχθραν θῆσω ἀνά μέσον σοῦ (τοῦ ὄφeos), καὶ ἀνά μέσον τῆς γυναίκος, καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματός σου, καὶ ἀνά μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν Γεν. γ. 15. 2) Καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου Λευίτ. δ. 15. 3) Ὡστε ὁ Νόμος παιδαγωγός ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν Γαλάτ. γ. 24; Ἴδε Ἐβρ. γ. 19. — Πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Ρωμ. γ. 23.

ιδίους Ἀποστόλους νὰ τὴν κηρύξωσιν εἰς ὅλην τὴν γῆν, ἤγουν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. ¹

ΤΜΗΜΑ Β'.

Περὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐρ. Ποίαν ὀνομάζεις Ἐκκλησίαν;

Ἄπ. Ἐκκλησία λέγεται ἡ συνάθροισις ὅλων ἐκείνων, ὅσοι ἔχουσι πίστιν ἀληθῆ καὶ ζῶσαν εἰς τὸν Χριστόν. ²

Ἐρ. Πόσας περιόδους ἔχει ἡ Ἐκκλησία;

Ἄπ. Τρεῖς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ πρώτη τῆς Ἐκκλησίας περίοδος;

Ἄπ. Ἡ πρώτη τῆς Ἐκκλησίας περίοδος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ. ἕως τοῦ Μωϋσέως. ³

Ἐρ. Πῶς ἐκυβερνᾶτο εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον ἡ Ἐκκλησία;

Ἄπ. Ὁ Θεὸς ἐκυβερνᾶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον μὲ τὰς διὰ ζώσης φωνῆς ἀποκαλύψεις τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ δευτέρα τῆς Ἐκκλησίας περίοδος;

Ἄπ. Ἡ δευτέρα περίοδος εἶναι ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως ἕως Χριστοῦ.

Ἐρ. Πῶς ἐκυβερνᾶτο εἰς τὴν δευτέραν περίοδον ἡ Ἐκκλησία;

Ἄπ. Μὲ τὸν γραπτὸν Νόμον, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν Προφητῶν. ⁴

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ τρίτη περίοδος τῆς Ἐκκλησίας;

Ἄπ. Ἡ τρίτη περίοδος εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς σήμερον καὶ θελεῖ μείνει μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Ἐρ. Πῶς κυβερνᾶται εἰς τὴν παρούσαν περίοδον ἡ Ἐκκλησία;

Ἄπ. Μὲ τὸ Εὐαγγέλιον. ⁵

1) Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν Ρωμ. ι. 18.

2) Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἐβρ. ιγ. 8 3) Εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. Ἐβρ. ιβ. 2. 4) καὶ πάντες (οἱ πατέρες ἡμῶν) τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον. ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστὸς Α. Κορινθ. ι. 3, 4 5) Οὐ γὰρ ἐσμέν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν

Ἐρ. Ἐλαβε διωγμούς ἡ Ἐκκλησία ἀποῦ εθεμελιώθη μέχρι σήμερον;

Ἀπ. Ἡ Ἐκκλησία ἐδιώχθη πάντοτε. Ὁ πρῶτος αὐτῆς διώκτης ἐστάθη ὁ Κάιν, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του· καὶ τὸν Κάιν ἐμιμήθησαν ἄλλοι πολλοὶ καὶ μάλιστα οἱ ἀπόγονοὶ του.

Ἐρ. Τίτι τρίτῳ ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς, αὐτοὺς τοὺς διώκτας.

Ἀπ. Τοὺς ἐπνίξεν ὁλοὺς εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἐφύλαξε μόνην τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἦτον ἡ οἰκογένεια τοῦ Νῶε.

Ἐρ. Ποῖοι ἄλλοι ἐδίωξαν τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὸν Κατακλυσμόν;

Ἀπ. Μετὰ τὸν κατακλυσμόν, ἐπερίσσευσε πάλιν ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τῶν ἀπογόνων τοῦ Χάμ, οἱ ὁποῖοι ἐδίωξαν κατὰ διαφόρους καιροὺς τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Πότε συνέβησαν αὐτοὶ οἱ διωγμοί;

Ἀπ. Εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν τῆς Ἐκκλησίας περίοδον.

Ἐρ. Ἐδιώχθη καὶ εἰς τὴν τρίτην αὐτῆς περίοδον ἡ Ἐκκλησία;

Ἀπ. Πρῶτος αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐδιώχθη ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσταύρωσαν.

Ἐρ. Ποῖοι ἄλλοι ἐδιώχθησαν μετὰ τὸν Χριστόν;

Ἀπ. Ἐδιώχθησαν οἱ Ἀπόστολοι του, καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι Μαρτυρεῖς, καὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα αὐτῶν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

Ἐρ. Πόσους διωγμοὺς ἀπαριθμεῖ ἡ Ἐκκλησία εἰς ταύτην τὴν τρίτην αὐτῆς περίοδον;

Ἀπ. Πολλοὺς, οἱ μεγάλοι ὅμως διωγμοὶ εἶναι δεκά.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζονται αὐτοὶ οἱ διώκται τῆς Ἐκκλησίας;

Ἀπ. Ἐξωτερικοί. ¹

Ἐρ. Ἐχρὶ καὶ ἐσωτερικοὺς διώκτας ἡ Ἐκκλησία;

Ἀπ. Ναι, τοιοῦτοι εἰσὶν οἱ αἵρετικοὶ οἱ ὁποῖοι καὶ

Ῥωμ. σ. 15. Ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτρίζομενοι. Β. Κορ. γ. 18. 1) Ἄγρι τῆς ἀρετῆς ὥρας καὶ πεινώμενοι, καὶ διψῶμενοι, καὶ γυμνητεύομενοι καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν, καὶ κωπιδίεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσὶ, λοιδορούμενοι ἐυλογοῦμενοι διωκόμενοι ἀνεχόμεθα κτλ. Α. Κοριν. δ. 11. 13. (ἴδε καὶ Ῥωμ. ἡ. 38. 39 καὶ ἀλλαγῶν).

Χριστιανοὶ ὄντες, ἐπολέμησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὰς κενοδοξίας των. ¹

Ἐρ. Τίς ἦτον ὁ σκοπὸς αὐτῶν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν τῆς Ἐκκλησίας διωκτῶν ;

Ἀπ. Ὁ μόνος σκοπὸς αὐτῶν ἦτο νὰ ἐξολοθρεύσωσι τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν, οὔτε θελοῦν δυνηθῆναι νὰ ἐπιτύχωσι. ²

ΤΜΗΜΑ Γ

Περὶ τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ;

Ἀπ. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως εἶναι μία σύνοψις ὅλων τῶν ἀληθειῶν, ὅσαι εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς σωτηρίαν, καὶ πιστεύονται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐρ. Ἡξυμεῖς νὰ εἴπητε τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ;

- Ἀπ. 1. « Πιστεύω εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα Παντοκράτορα, »
» ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.
2. « Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ
» Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ
» πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ
» Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα ὁμοούσιον τῷ
» Πατρὶ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
3. « Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέ-
» ραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκο-
» θέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου,
» καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
4. « Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου,
» καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα.
5. « Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

1) Νῦν ἀντιχριστοὶ πολλοὶ γέγονασιν· ἐξ ἡμῶν ἐξήλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, κτλ. Α. Ἰωάννου 6. 18. 19.). 2) Πύλαι ἄβου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς Μαθθ. 16. 18 Δεῖ γὰρ αὐτὸν (τὸν Χριστόν) βασιλεῦσθαι ἄχρις οὗ ἂν θῆ πάντας τοὺς ἐχθρούς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Α. Κορ. 15. 25.

6 » Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον
» ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. » Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ
» νεκρούς, οὐ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8. » Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωο-
» ποιὸν τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ
» καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον τὸ λα-
» λῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν :

9 » Εἰς μίαν Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν
» Ἐκκλησίαν.

10. » Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. » Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

12. » Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἐρ. Διατί ἄρχεται ἀπὸ τὴν πίστιν τὸ Σύμβολον ;

Ἀπ. Διότι μόνη ἡ πίστις διδάσκει τὸν ἄνθρωπον τίνι
τρόπῳ δύναται νὰ φιλιωθῆ μετὰ τὸν Θεόν. ¹

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ πίστις ;

Ἀπ. Πίστις λέγεται ἡ πληροφορία, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χρι-
στὸς εἶναι ὁ μόνος Λυτρωτὴς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἢ
ὅποια μᾶς παρακινεῖ νὰ θέσωμεν ὅλην τὴν ἐλπίδα τῆς σω-
τηρίας ἡμῶν εἰς αὐτόν. ²

ΤΜΗΜΑ Δ'.

Περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως.

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ;

Ἀπ. Ὅτι εἶναι εἷς Θεὸς εἰς τρία πρόσωπα, τὰ ὅποια
πρέπει νὰ λατρεύονται καὶ νὰ προσκυνῶνται μετὰ τὴν αὐτὴν
ἀμέριστον προσκύνησιν καὶ λατρείαν.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ τρία πρόσωπα ;

Ἀπ. Τὰ τρία πρόσωπα εἶναι ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱός, καὶ τὸ Ἅγιον

1) Ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πί-
στεως Χριστοῦ Γαλάτ. 6. 16. 2) Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆ-
σαι. Ἐβρ. ιβ. 6. ἰδὲ καὶ Μάρκον ις 15. Ρωμ. γ. 22 καὶ ἀλλαχοῦ.

Πνεῦμα, τὰ ὅποια δὲν εἶναι τρεῖς, ἀλλ' εἰς ἕνα Θεὸς κατ' οὐσίαν¹.

Ἐρ. Πόθεν γεννᾶται ὁ Υἱός;

Ἄπ. Ὁ Υἱὸς γεννᾶται ἐξ ἀδιδίου ἐκ τοῦ Πατρὸς.

Ἐρ. Πόθεν ἐκπορεύεται τὸ ἅγιον Πνεῦμα;

Ἄπ. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ αὐτὸ ἐξ ἀδιδίου ἐκ τοῦ Πατρὸς².

Ἐρ. Ποῖσι εἰσὶ τοῦ Θεοῦ αἱ ιδιότητες;

Ἄπ. Περὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ Θεοῦ ἐλάλησαμεν εἰς τὸ πρῶτον μέρος. Τμῆμ. α'. Ἐρωταπόκρ. 11.

ΤΜΗΜΑ Ε'.

20 Περὶ δημιουργίας καὶ προνοίας.

Ἐρ. Τί ἄλλο μᾶς διδάσκει τὸ σύμβολον τῆς πίστεως;

Ἄπ. Ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν κόσμον καὶ ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸν κόσμον ὁρατὰ καὶ ἀόρατα.

Ἐρ. Ποῖα ἄλλα λέγεις ὁρατὰ;

Ἄπ. Περὶ τῶν ὁρατῶν ἐλάλησαμεν εἰς τὸ πρῶτον Μέρος Τμῆμα Β'. Ἐρωταπόκρ. 4.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀόρατα;

Ἄπ. Εἶναι ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ οἱ Ἄγγελοι.

Ἐρ. Πόσα εἶδη Ἄγγέλων ὑπάρχουσι;

Ἄπ. Δύο ἀγαθοὶ καὶ πονηροί.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ ἀγαθοὶ Ἄγγελοι;

Ἄπ. Οἱ ἀγαθοὶ Ἄγγελοι εἰσὶ Πνεύματα, τὰ ὅποια βλέπουν διὰ παντὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ στέλλονται παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς διακονίαν³.

1) Τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἐν εἰσί. Α'. Ἰωάν. 4. 7. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος Ματθ. κη. 19. 2) Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται· ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. Ἰωάν. ιε. 26.

3) Οἱ Ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουν τὸ πρόσωπον

Ἐρ. Διατί ἔκτισεν ὁ Θεὸς τοὺς πονηροὺς ἀγγέλους ἢ γινου τοὺς δαίμονας;

Ἀπ. Ὁ Θεὸς τοὺς ἔκτισε καὶ αὐτοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλ' αὐτοὶ ἐξ ἰδίας κακῆς προαιρέσεως ἀπώλεσαν τὴν ἀγιότητα καὶ ἐκρημνίσθησαν διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν εὐδαιμονεστάτην εἰς τὴν ἀθλιεστάτην κατάστασιν¹.

Ἐρ. Προνοεῖ ὁ Θεὸς διὰ τὸν κόσμον τὸν ὁποῖον ἔκτισε;

Ἀπ. Βεβαίωτατα. Περὶ τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ ἐλαλήσαμεν εἰς τὸ πρῶτον Μέρος. Τμῆμ. Β'. Ἐρωταπόκρ. 12-16

ΤΜΗΜΑ 5'.

Περὶ τῆς πλάσεως καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου πτώσεως.

Ἐρ. Πόθεν ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον;

Ἀπ. Ὁ Θεὸς ἔπλασε τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν γῆν, ἔπειτα ἐφύσησεν εἰς αὐτὸν ψυχὴν. Ἴδε Μέρ. Α'. § 7. τῆς Μεγ. Κατηγήσεως²

Ἐρ. Πού ἔθηκεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἀφοῦ τὸν ἔπλασεν;

Ἀπ. Ὁ Θεὸς ἔθεσεν αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ.

Ἐρ. Τίς ἦτον ὁ Παράδεισος;

Ἀπ. Ὁ Παράδεισος ἦτον ὠραιότατος κήπος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκοντο διάφορα δένδρα³.

Ἐρ. Ἦσαν ὅλα αὐτὰ τὰ δένδρα εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου;

Ἀπ. Ὅλα τὰ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ νὰ τρώγῃ τοὺς καρπούς των, πλην αὐτοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν», ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπρόσταζε νὰ μὴ φάγῃ μὲ ἀπειλὴν θανάτου⁴.

τοῦ Πατρός μου ἐν οὐρανοῖς Ματθ. ιη. 10.—Ὅχι πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; Ἐβρ. α'. 14. 1. Ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. Ἐπιστ. Ἰουδ. στιχ. 6. Ἴδε καὶ Β. Πέτρ. 6'. 4. 2) Ἴδε τὰς μαρτυρίας Μέρ. Α. Τμῆμ. Β. 3) Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμκατ' ἀνατολᾶς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε. Γενέσ. 6. 8.

4) Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ, λέγων· ἀπὸ παντός

Ἐρωταπόκρ. στ. προσβλή. μετὰ τὴν ἐπιτομήν. Ἐρωτ. 12. 10. 18.

Ἐρ. Ἐφύλαξεν ὁ ἄνθρωπος τὴν προσταγὴν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ;

Ἄπ. Ὁχι· Εὐὰ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀδάμ, ὡς ἀσθενεστέρα ἀπα-
τηθεῖσα ἀπὸ τὸν Διάβολον, ἔφαγε πρώτη τὸν καρπὸν τοῦ
ἀπηγορευμένου δένδρου.

Ἐρ. Τί ἔκαμεν ἔπειτα αὐτή;

Ἄπ. Ἔδωκε καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν Ἀδάμ, ὁ ὁ-
ποῖος ἀθετήσας τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἔφαγε καὶ αὐ-
τὸς τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν¹.

Ἐρ. Τί συνέβη ἐκ τούτου;

Ἄπ. Ὁ ἄνθρωπος κατήντησε εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν.

Ἐρ. Τίτι τρόπῳ;

Ἄπ. Αἱ δυνάμεις τοῦ νοῦς του ἠσθένησαν, ἡ ἀγιότης
τῆς θελήσεώς του ἐμολύνθη, καὶ τὰ πάθη τὸν κατεκυρίευ-
σεν πανταχόθεν.

Ἐρ. Καὶ τί συνέβη ἐκ τούτου;

Ἄπ. Τα πάθη ἔφεραν τοὺς ἀνθρώπους εἰς πολλὰς κακί-
ας, καὶ αἱ κακίαι προῦξένησαν διαφορεῖς ἀσθενείας· καὶ αἱ
ἀσθένειαι τὸν σωματικὸν θάνατον μὲ τὸν ὁποῖον ἦτον ἠνω-
μένος ὁ ψυχικὸς θάνατος, ἤγουν ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Διατί λέγεις τοὺς ἀνθρώπους;

Ἄπ. Διότι δὲν ἔπαθε μόνος ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐὰ αὐτάς
τὰς δυστυχίας, ἀλλὰ καθὼς ἔγεινεν ἡ ἁμαρτία κοινὴ εἰς
ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, οὕτως ἔγεινε κοινὴ καὶ ἡ
ποινὴ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος².

Ἐρ. Ἐχεις κανὲν παράδειγμα τῆς κοινῆς αὐτῆς διαφορᾶς τῶν
ἀνθρώπων;

Ἄπ. Πρῶτος μετὰ τὴν παράβασιν ὁ Κάϊν υἱὸς τοῦ Ἀδάμ,

ξύλου τοῦ ἐν τῇ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γι-
νώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα
φάγετε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Γεν. 6. 16. 17. 1) Καὶ λαβοῦσα
(ἡ γυνὴ) ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ'
αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. Γεν. γ. 6.

2) Δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ

ἐρόνευσε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἄβελ, καὶ μετέπειτα ἐγεμίσθη ὅλη ἡ γῆ ἀπὸ κακίας κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. 1

Ἐρ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἔγινε κοινὴ, εἰς ποίαν κατάστασιν ἦσαν οἱ ἄνθρωποι;

Ἄπ. Οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ὅλοι ὑποκείμενοι εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ· οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἐξ οἰκείας δυνάμεως ἂν ἡ ἄπειρος τοῦ Θεοῦ σοφία δὲν ἤθελεν εὑρεῖ τὸ μέσον νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ.

Ἐρ. Τί μέσον ἔπρεπε νὰ εἶνε αὐτό;

Ἄπ. Ἐπρεπε νὰ εἶνε τοιοῦτον μέσον, ὥστε νὰ συμφωνήσῃ τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχίαν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ δικαιοσύνην.

ΤΜΗΜΑ Ζ΄

Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων καὶ ἀξιών αὐτοῦ.

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει πρὸς τούτους τὸ σύμβολον τῆς πίστεως;

Ἄπ. Ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ· τὸ ὅποῦν δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ μῆτε Ἄγγελος μῆτε ἄνθρωπος. 2.

Ἐρ. Τίτιν τρόπον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσυμφώνησε τὴν ἄπειρον δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ εὐσπλαγχίαν;

Ἄπ. Αὐτὸς ὑπάρχων ἀληθὴς καὶ τέλειος Θεὸς ἐσαρκώθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς Περβένου καὶ ἔγεινεν ἀληθὴς καὶ τέλειος ἄνθρωπος.

τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διεήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον Ῥωμ. 6. 12 Ἴδε καὶ τὰς λοιπὰς μαρτυρίας Μέρ. α. Τμημ. δ'. 1) Ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας, καὶ ἦν κατεσθαρμένη, ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς Γενέσ. 6. 11. 12. 2) Ὡ βᾶθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Ῥωμ. 11. 33. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν. Ἰωάν. 16. 3) Ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ

Ἐρ. διατί;

Απ. Διὰ τὰ πάθη κατὰ τὴν ἀνθρωποτητα ὅσα ἔπρεπε νὰ πάθῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν παράβασιν του, καὶ νὰ ικανοποιήσῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην¹.

Ἐρ. Διατί εἶπες, ὅτι ἐσαρκώθη ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου;

Απ. Διότι ἡ σύλληψις τῆς μακαρίας Παρθένου δὲν ἦτο φυσικὴ σύλληψις, καθὼς τῶν λοιπῶν γυναικῶν, ἀλλ' ἐγένεεν ἀχράντως διὰ τῆς παντοδυναμίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργείας καθὼς εἶχεν εἰπεῖ αὐτὸ πρὸς τὴν Παρθένον ὁ ἄγγελος, καὶ καθὼς εἶχεν αὐτὸ προκηρύξει, ὁ προφῆτης Ἡσαΐας².

Ἐρ. Διατί ὠνομάσθη Χριστὸς ἢ Μεσίας;

Απ. Αὐτὰ τὰ δυο ὀνόματα σημαίνουσιν ἠλειμμένον, ἡ-γουν κεχρισμένον³, εἰς δὲ τὴν παλαιὰν Διαθήκην ἐχρίοντο μὲ ἔλαιον οἱ βασιλεῖς⁴, οἱ ἱερεῖς⁵, καὶ οἱ προφῆται, καὶ ἐπειδὴ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶχε καὶ τὰς τρεῖς ταύτας ἀξίας, δικαίως ὠνομάσθη Χριστὸς.

Ἐρ. Τι ἄλλο ὄνομα ἔλαβεν ὁ Χριστὸς;

Απ. ὠνομάσθη μετὰ τὴν περιτομὴν «**ΙΗΣΟΥΣ**», τὸ ὁποῖον σημαίνει «**Σωτῆρα**⁷».

σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Ρωμ. θ'. 5 ἴδε καὶ Α. Τιμόθ. γ. 16. 1) Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοι- νόνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν (Ἐβρ. 6. 14. ἴδε καὶ δ. 15 αὐτόθ. 2.) Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται, καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμ- μανουὴλ Ἡσ. ζ. 14—Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύνα- μεις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Λουκ. 4. 35. 3.) Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ· οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με. Λουκ. 8. 18 ἴδε καὶ πράξ. ι. 38. 4) Καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασι- λεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας Λουκ. 4. 32 33. 5) Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ἐβρ. 4. 6. ἴδε καὶ θ'. 24 αὐτόθ. καὶ Ἐφεσ. 4. 2. 6) Προφῆτην ὑμῖν ἀναστή- σει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς Πράξ. γ. 10. 22.

7) Καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν

ΤΜΗΜΑ Η΄.

21 *Περὶ τῆς ζωῆς τῶν παθημάτων, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ.*

Ἐρ. Τί πρέπει νὰ θεωρήσωμεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ;

Ἀπ. Πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς του, τὴν ὑπεροχὴν τῆς διδασκαλίας του² καὶ τὰ θαύματα³ μὲ τὰ ὁποῖα ἐστερέωσεν αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν.

Ἐρ. Πότε ἐβαπτίσθη ὁ Χριστός, καὶ ἀπὸ τίνα;

Ἀπ. Ὁ Χριστὸς ἐβαπτίσθη εἰς ἡλικίαν ἐτῶν τριάκοντα ἀπὸ τὰς χεῖρας Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

Ἐρ. Εἶχε χρεῖαν ὁ Χριστὸς τοῦ βαπτίσματος;

Ἀπ. Ὅχι ἐπειδὴ ἦτον αὐτὸς ἀναμάρτητος, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀγιάσῃ μὲ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον εἶχε προσδιορίσει εἰς καθαρισμόν τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν.

Ἐρ. Τί ἄλλο μᾶς διδάσκει περὶ Χριστοῦ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως;

Ἀπ. Ὅτι ἐτελεύτησεν τὴν ἀγιωτάτην αὐτοῦ ζωὴν μὲ τὸν σταυρικὸν θάνατον.

Ἐρ. Ποῖοι τὸν ἐσταύρωσαν;

Ἀπ. Οἱ Ἰουδαῖοι.

Ἐρ. Πότε συνέβη τοῦτο;

Ἀπ. Εἰς τὸν καιρὸν Ποντίου Πιλάτου τοῦ Ῥωμαίου ἡγεμόνος, τὸν ὁποῖον οἱ Ἰουδαῖοι κατέπεισαν νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀθῶον Ἰησοῦν εἰς τὸν ἐπονείδιστον σταυρικὸν θάνατον.

αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Ματ. α'. 21. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία· οὐτε γὰρ ὄνομα ἔστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ διδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς Πράξ. δ. 12.

1) Ἄμαρτιαν οὐκ ἐποίησε, οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ Ἀ. Πέτρ. β. 22. 2) Καὶ ἐξεπλήσσαντο ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἣν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχὶ ὡς γραμματεῖς. Μάρκ. α'. 22 ἴδε καὶ Ἰωάν. ζ. 14, 17, 46. 3) Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς μᾶς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ Ματθ. θ. 35. ἴδε καὶ Ἰωάν. ε. 16. 20. 31.

Ἐρ. Διὰ τί ἀπέθανεν ὁ Χριστός με σταυρικόν θάνατον, καί ὄχι με ἄλλον θάνατον;

Ἄπ. Ἐπειδὴ ὁ νόμος εἶχεν ἐπικατάρατον τὸ κρεμάμενον ἐπὶ ξύλου, ἐπροτίμησεν ὁ Χριστός τὸν σταυρικόν θάνατον, διὰ νὰ δείξῃ με τοῦτο, ὅτι ἀνέλαβεν εἰς ἑαυτὸν τὴν κατάραν, εἰς τὴν ὅποιαν εἴμεθα ὑποκειμένοι διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.¹

Ἐρ. Τί καλὸν ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ;

Ἄπ. Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀληθὴς θυσία δι' ἧς ἐφιλίωσεν ἡμᾶς με τὸν Θεόν.

Ἐρ. Τί νι τρόπος;

Ἄπ. Τὰ πάθη καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐλογίσθησαν εἰς ἡμᾶς ἀντὶ τῆς ποινῆς, ἡ ὅποια ἔπρεπεν εἰς ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

ΤΜΗΜΑ Θ'.

22 *Περὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ.*

Ἐρ. Τί συνέβη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ;

Ἄπ. Ὁ Χριστός ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καθὼς εἶχε πολ- λάκις τὸ προεῖπει².

Ἐρ. Τί μαυθάνομεν ἐκ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ;

Ἄπ. Ὁ Χριστός μᾶς ἐβεβαίωσε διὰ τῆς ἀναστάσεως, ὅτι εἶναι ὁ ἀληθὴς σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὅτι δὲν εἶναι ματαία ἡ εἰς αὐτὸν ἐλπίς³, καὶ ὅτι θέλομεν ἀναστηθῆ καὶ ἡμεῖς⁴.

1) Χριστός ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς καταράς τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, γέγραπται γάρ, ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου· ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Γαλατ. γ. 13. 14.

2) Ὡς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν, Ρωμ. δ. 25. 3) Εἰ δὲ Χριστός οὐκ ἐγείγερται ματαία ἡ πίστις ὑμῶν· ἔτι ἐστὶν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. Α'. Κορινθ. εἰ. 17. 4) Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω

Ἐρ. Τί ἔκαμε μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Χριστός;

Ἀπ. Ἐφάνη εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ πολλοὺς ἄλλους, διὰ νὰ τοὺς πληροφόρησῃ, ὅτι ἀληθῶς ἀνέστη· ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἔπειτα ἀνελήθη ἔμπροσθεν αὐτῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τεσσαράκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἐκάθησε ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

23. Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως.

Ἐρ. Ἔρχεται πάλιν ὁ Χριστός;

Ἀπ. Αὐτὸς θέλει πάλιν ἔλθει, ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς· ἦγουν ν' ἀποδώσῃ ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ δὲν θέλει λάβει τέλος ποτέ.

Ἐρ. Τί νι τρόπῳ θέλει γενεῖ αὐτὴ ἡ κρίσις;

Ἀπ. Ὁ Χριστὸς θέλει ἔλθει ἐπὶ τῶν νεφελῶν μὲ δύναμιν καὶ δόξαν πολλήν². καὶ θέλει χωρίσει τοὺς δικαίους ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καθὼς χωρίζει ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια, καὶ τοὺς μὲν δικαίους θέλει ἀποδείξει κληρονόμους τῆς αἰωνίου ζωῆς, τοὺς δὲ ἁμαρτωλοὺς θέλει ἐξορίσει εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν.

Ἐρ. Πότε θέλει εἶσθαι αὐτὴ ἡ δευτέρα τοῦ Χριστοῦ παρουσία;

Ἀπ. Ἡ ἅγια Γραφή δὲν ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ εἰς ἡμᾶς

καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας ἄξει σὺν αὐτῷ Α'. Θεσσαλ. δ, 14. Ἀναθὰς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν· ἔλαβες δόγμα ἐν ἀνθρώποις Ψαλμ. 5γ. 19 ἰδὲ καὶ Ψαλμ. ρθ. 1 καὶ Ἐφεσ. δ. 8.

1) Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναγθῆσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη κτλ. Ματθ. κβ. 31—48 ἴδε καὶ κδ. κεφ. ἰδίου

2) Ἐπεὶ δίκαιον παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλιβοῦσιν ὑμᾶς θλίψιν καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἀνεσθαι μετ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' Ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ Β. Θεσ. α. 6-7.

τὸν καιρὸν τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς φοβερᾶς¹ διὰ νὰ εἴμεθα πάντοτε ἔτοιμοι, ἔδωκεν ὁμως εἰς ἡμᾶς σημεῖα φανερά, διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν πλησίασιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης

Ἐρ. Ποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ σημεῖα;

Ἄπ. Ἀναμεταξὺ εἰς ἄλλα σημεῖα προγνωστικὰ ἀπαριθμεῖ ἡ ἁγία Γραφή καὶ ταῦτα· μίαν φανεράν καταφρόνησιν τῆς θρησκείας· καὶ μίαν παντελεῖ διαφθοράν τῶν ἡθῶν· ἡ ἀγάπη θέλει ψυχρανθῆ, καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου θέλει καταφρονηθῆ².

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ χρέος εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς παρακινεῖ ἡ προσδοκία τῆς δευτέρας παρουσίας;

Ἄπ. Χρεωστοῦμεν νὰ παρακινῶμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὰ καλὰ ἔργα, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου³.

ΤΜΗΜΑ ΙΑ'.

Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἐρ. Πότε ἔπεμφεν ὁ θεὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα;

Ἄπ. Ὁ Χριστὸς ἔπεμφεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς τὸ ἅγιον Πνεῦμα πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάστασιν, καθὼς εἶχε τὸ ὑποσχεθῆ προτοῦ νὰ ἀναληφθῆ⁴.

1) Ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ἣ ἔμελλε κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὄρισε πίστιν, παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Πράξ. ιζ. 31. 2) Τοῦτο δὲ γίνωσκατε ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐστήσονται καιροὶ χαλεποὶ, ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φιλαυτοὶ, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλόγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, κτλ. Β. Τιμοθ. γ. 1—4. Ἴδε καὶ Ματθ. κδ. 12 3) Ἴνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρονῶς καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ττ. β'. 12. 13. 4) Ἴδε καὶ τὸ δεύτερον κεφάλ. τῶν Πράξεων.

Ἐρ. Διατί τὸ ἔστειλε;

Ἀπ. Διὰ τὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται Κύριον τὸ ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως;

Ἀπ. Διότι εἶναι Κύριος καὶ Θεός, καθὼς ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός.

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται «Ζωοποιόν»;

Ἀπ. Διότι διὰ τῶν ἐνεργειῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαμβάνει ὁ νεκρὸς εἰς τὴν ἀμαρτίαν ἄνθρωπος τὴν πνευματικὴν ζωὴν.

Ἐρ. Τί σημαίνει «τὸ λαλήσαν διὰ τῶν προφητῶν»;

Ἀπ. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὅσα ἐκήρυξαν ἢ ἔγραψαν οἱ Προφῆται εἰςὶ λόγια τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅταν κατοικεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Ἀπ. Οἱ καρποὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι (καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος «Ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθосύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια,»

ΤΜΗΜΑ ΙΒ'

Περὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς.

Ἐρ. Μὲ τίνας δύναιμι καὶ βοήθειαν ἐστερέωσαν οἱ Ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν;

Ἀπ. Μὲ τὴν βοήθειαν καὶ δύναμιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Πόθεν γίνεται τοῦτο φανερόν;

Ἀπ. Ἀπο τὴν ἀξιοθαύμαστον προκοπὴν τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος· διότι ἂν οἱ ἀπόστολοι δὲν εἶχον τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πίστιν τὰς αὐτὰ ἔθνη.

1) Διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανὰς τὴν καρδίαν σου· ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἐψέσω ἄνθρωποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ; Πράξ. 5. 3. 4. Ἰδε καὶ τὰς μαρτυρίας τοῦ τετάρτου τμήματος τούτου τοῦ μέρους. 2) Οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι Β'. Πέτρ. 1. 21. 3) Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνη καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρὰ, τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται ἡ ἐκκλησία «μία» εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως;

Ἄπ. Διότι ἐθεμελιώθη ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ εἶχε πάντοτε τὴν αὐτὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ σήμερον, καὶ θέλει ἔχει μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. (Ἴδε Τμῆμα Α' ἐρωταπόκρ. 14. καὶ Τμῆμα Β').¹

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται «ἅγια»;

Ἄπ. Διότι ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ πιστοὶ ἠγιασθησαν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ.²

Ἐρ. Δὲν εἶναι ὅμως τῆς ἐκκλησίας μέλη καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ;

Ἄπ. Εἶναι μόνον ἐκεῖνοι, ὅσοι ὁμολογοῦσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ λαμβάνουσι τὴν συγχώρησιν διὰ τῆς μετανοίας, οἱ δὲ ἀμετανόητοι καὶ πεπορωμένοι δὲν εἶναι μέλη τῆς ἐκκλησίας,

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται «καθολικὴ»;

Ἄπ. Διότι εὐρίσκεται εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.³

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται «ἀποστολική»;

Ἄπ. Διότι φυλάττει τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀποστόλων.⁴

Ἐρ. Τίς εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας;

Ἄπ. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐρ. Ποίους διώρισε διοικητὰς ὁ Χριστός;

Ἄπ. Τοὺς ποιμένας ἤγουν τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἱερεῖς.⁵

ἐξελέξατο ὁ Θεὸς καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ Α. Κορ. α'. 27. 29.

1) Ἐν σώμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν. Εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα. Ἐφεσ. δ'. 4. 5. 2) Ἄλλὰ ἀπελούσαθε, ἀλλὰ ἠγιασθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Α. Κορ. γ. 11. Ἴδε καὶ Γτ. 6 1'—14. 3) Ἐρχεται ὥρᾳ, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱερουσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. Ἰωάν. 8 21 Ἴδε καὶ Α Κοριν. ιβ. 12. 20 Γαλάτ. γ. 28 Κολασ. γ. 1. 4). Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἐφεσ 6. 20. Ἴδε Ἐφεσ. α'. 22 καὶ ε' 23.

5) Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Προφῆτας, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστὰς, τοὺς δὲ Ποιμένας καὶ Διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐφεσ. δ'. 11. 12.

Ἐρ. Τι εἶναι τὸ χρέος τῶν ποιμένων;

Ἄπ. Το χρέος τῶν ποιμένων εἶναι· πρῶτον νὰ διδάσκωσι τοὺς χριστιανούς, καὶ δευτέρον νὰ ἱερουργῶσι τὰ μυστήρια, καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι τὰς κοινὰς προσευχάς.

Ἐρ. Τι ἄλλο ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ποιμένας τῆς ἐκκλησίας;

Ἄπ. Τὴν ἐξουσίαν «τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν», ἧγουν τὴν διακονίαν τῶν κλειδῶν.

Ἐρ. Τι ἐστὶν ἡ διακονία τῶν κλειδῶν;

Ἄπ. Ἡ διακονία τῶν κλειδῶν εἶναι τὸ ν' ἀφορίζωσιν, ἧγουν νὰ χωρίζωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ τὸν φανερὸν καὶ ἀμετανόητον ἁμαρτωλὸν, ἀφοῦ πρῶτον τὸν νουθετήσωσιν εἰλικρινῶς καὶ τοῦτο σημαίνει «τὸ δεσμεῖν» ὅταν ὁμως αὐτὸς μετανόησῃ, νὰ τὸν δέχωνται πάλιν εἰς τὸν κόλπον τῆς ἐκκλησίας· καὶ τοῦτο σημαίνει «τὸ λύειν».

ΤΜΗΜΑ ΙΓ'.

Περὶ μυστηρίων· καὶ πρῶτον περὶ Βαπτίσματος.

Ἐρ. Τι πρᾶγμα εἶναι τὸ μυστήριον;

Ἄπ. Τὸ μυστήριον εἶναι μία πνευματικὴ τελετὴ, διαταχθεῖσα ἀπὸ τὸν Χριστὸν δι' ἧς ὁ χριστιανὸς λαμβάνει ὑποκάτω εἰς ὄρατὰ σημεῖα τὴν ἀόρατον χάριν τοῦ Θεοῦ².

Ἐρ. Διατί διέταξεν ὁ Χριστὸς τὰ μυστήρια;

Ἄπ. Διὰ νὰ πιστεύωμεν βεβαιότερον τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐνούμεθα περισσότερον μετ' ἀλλήλων διὰ τῶν ὄρατῶν τούτων σημείων, καὶ διὰ νὰ διακρίνηται ἡ ἐκκλησία ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην κοινότητα.

Ἐρ. Εἶχε καὶ ἡ παλαιὰ διαθήκη μυστήρια;

Ἄπ. Ἡ παλαιὰ Διαθήκη εἶχε δύο μυστήρια· τὴν περιτομὴν δηλονότι καὶ τὸ πάσχα³, τὰ ὁποῖα ἔπαυσαν, ἀφοῦ ἦλθεν

1) Ματθ. ις. 18. 19. καὶ Ἰωάνν. κ. 25. 2) Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ματ. κη'. 16. 19.

3) Περιτομὴ Γενέσ. ις. 11. καὶ Πάσχα. Ἐξοδ. ιδ'. 3. 28.

ὁ Χριστὸς καὶ διέταξεν ἀντὶ τῆς περιτομῆς τὸ βάπτισμα· καὶ ἀντὶ τοῦ Πάσχα τὴν ἁγίαν εὐχαριστίαν¹.

Ἐρ. Ποῶς εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας;

Ἀπ. Ἐπτά· ἦγουν τὸ βάπτισμα, τὸ χρίσμα, ἡ ἁγία εὐχαριστία, ἡ ἐξομολόγησις, ἡ ἱερωσύνη, ὁ γάμος, καὶ τὸ εὐγέλαιον.

Ἐρ. Ποῶς εἶναι τὰ κυριώτερα μυστήρια;

Ἀπ. Το βάπτισμα καὶ ἡ εὐχαριστία.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ βάπτισμα;

Ἀπ. Τὸ βάπτισμα εἶναι μυστήριον εἰς τὸ ὁποῖον, ὅταν τὸ σῶμα τοῦ πιστεύοντος πλύνῃται διὰ τοῦ ὕδατος καθαρίζεται ἡ ψυχὴ του διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ².

Ἐρ. Τίς διέταξεν αὐτὸ τὸ μυστήριον;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὅταν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ βαπτίσωσιν ὅλα τὰ ἔθνη «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Ἐρ. Τί ὑπόσχεται εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος ὁ χριστιανός;

Ἀπ. Ὑπόσχεται νὰ ἀρνηθῇ τὸν διάβολον, τὸν κόσμον καὶ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστόν³.

Ἐρ. Ποῶς εἶναι αἱ τοῦ βαπτίσματος ἐνέργειαι;

---

1) Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τις ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. Γαλ. ε'. 6. Ῥωμ. 6. 29. Καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη· Χριστός· ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐκρινείας καὶ ἀληθείας Α. Κορ. ε'. 7. 8. 2). Ἐν Χριστῷ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, συναφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι. Κολοσ. 6. 11. 22. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται. Μάρκ. ις. 16. Ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἰωάν. γ. 5. Ὡ καὶ ἡμεῖς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, (οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις βόπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεοῦ, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Α. Πέτρ. γ. 21. 3) Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι. Μάρκ. ιγ. 34.

Ἄπ. Ὁ βαπτιζόμενος λαμβάνει πρῶτον τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του· δεύτερον ἐμβαίνει εἰς τὴν διαθήκην τοῦ Θεοῦ ἡγουν ὑπόσχεται νὰ ἀφιερῶσθαι τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς του εἰς τὸν Θεόν· τρίτον ἀναγεννᾶται ἡγουν λαμβάνει νέαν πνευματικὴν δύναμιν καὶ κρίσιν εἰς τὸ καλόν.

ΤΜΗΜΑ ΙΔ'.

Περὶ τοῦ Χρίσματος.

Ἐρ. Τί ἄλλο μυστήριον λαμβάνει ὁ χριστιανὸς εὐθὺς μετὰ τὸ ἁγίον βάπτισμα;

Ἄπ. Λαμβάνει τὸ χρίσμα.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ χρίσμα;

Ἄπ. Τὸ χρίσμα εἶναι μυστήριον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς χρίσεως τῶν μελῶν τοῦ σώματος μετὰ τὸ μύρον, ἐπιχέει εἰς τὸν βαπτισθέντα τὸ πνευματικὸν μύρον, ἡγουν τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος².

Ἐρ. Τί ἄλλο προξενεῖ ἡ τελετὴ αὕτη εἰς τὸν βαπτισθέντα;

Ἄπ. Τὸν σφραγίζει, ἡγουν τὸν βεβαιοῖ τὴν χάριν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν εἰς τὸ βάπτισμα.

Ἐρ. Πῶς ἐγένετο ἡ τελετὴ αὕτη εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀποστόλων;

Ἄπ. Εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἡγουν οἱ ἀπόστολοι ἐπέτιθον τὰς χεῖρας εἰς τοὺς πιστοὺς ἀφοῦ τοὺς ἐβάπτισον³.

ΤΜΗΜΑ ΙΕ'.

Περὶ τῆς ἁγίας Εὐχαριστίας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἁγία Εὐχαριστία;

Ἄπ. Ἡ ἁγία εὐχαριστία εἶναι μυστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ χριστιανὸς μεταλαμβάνει ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου αὐτὸ τὸ

1) Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρονῶς καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς, ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. Τίτ. 6. 11. 12 2). Καὶ χρίσας ἡμᾶς ὁ Θεός, ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. Β. Κορ. 4. 22. 3) Ὅτε δὲ ἐπίστευσαν, ἐβαπτίζοντο ἀν-

σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ εἵνου αὐτὸ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφесιν ἁμορριῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ἐρ. Πότε διέταξεν αὐτὸ τὸ μυστήριον ὁ Χριστός. καὶ διατί;

Ἄπ. Ὁ Χριστὸς διέταξε τὸ μυστήριον τοῦτο ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐν ἣ παρεδόθη καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του νὰ τὸ ἱερουργῶσιν εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ.

Ἐρ. Πῶς πρέπει νὰ προετοιμασθῇ ὅστις θέλει νὰ μεταλάβῃ τὴν ἀγίαν εὐχαριστιαν ἀξίως;

Ἄπ. Πρέπει καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος, νὰ δοκιμάσῃ τὸν ἑαυτόν του ἡγουν νὰ ἐξετάσῃ, ποία εἶναι ἡ διαγωγή του, ποίαν φροντίδα ἔχει διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του καὶ ἂν ἔπροσεν ὅσα ὑπεσχέθη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος.

Ἐρ. Καὶ ἂν εὕρῃ τὸν ἑαυτόν του παραβάτην τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τί πρέπει νὰ κάμῃ;

Ἄπ. Πρέπει νὰ λυπηθῇ καὶ νὰ μετανοήσῃ ἀπὸ καρδίας εἰ δὲ μὴ δὲν πρέπει νὰ πλησιάζῃ εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο, διότι ὅστις μεταλαμβάνει ἀναξίως, σύρει τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἐπάνω του.

ΤΜΗΜΑ ΙΣ'.

Περὶ τῆς ἐξομολογήσεως

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἐξομολόγησις;

Ἄπ. Ἡ ἐξομολόγησις εἶναι μυστήριον εἰς τὸ ὅποιον συγχωροῦνται ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἱερέως αἱ ἁμαρτίαι εἰς

δρες τε καὶ γυναῖκες, τότε ἐπιτίθουν τὰς χεῖρας ἐπ αὐτοὺς καὶ ἐλάβανον πνεῦμα ἅγιον. Πράξ. ἡ. 12. 17.

1) Οὐκέτι οὐ μὴ φάσω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Λουκ. κβ'. 16.

2) Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ, ἐν ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δεῖνῆσαι λέγων τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐστίν, ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι, τοῦτο ποιεῖτε ὡσάκις ἂν πίνετε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως γὰρ ἂν

τούς πιστούς όταν ούτοι τὰς ὁμολογήσωσι μὲ μετάνοιαν καὶ πίστιν ἀδίστακτον εἰς τὴν ἀξιωμασίαν τοῦ Χριστοῦ¹.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τῆς ἀληθινῆς μετανόιας;

Ἄπ. Ὁ μετανοῶν πρέπει α) νὰ ὁμολογήσῃ τὰς ἁμαρτίας του², β) νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ³, γ) νὰ συλλογισθῇ τὴν εὐσπλαγγνίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐλπίσῃ εἰς αὐτὴν⁴, δ) νὰ πιστεῦσῃ ἀδίστάκτως ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθανε ὑπὲρ ἡμῶν⁵ καὶ ε) νὰ κάμῃ βεβαίαν ἀπόφασιν νὰ διορθώσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ νὰ ἀλλάξῃ ζωὴν⁶.

Ἐρ. Πότε πρέπει νὰ ἐξομολογῆται ὁ χριστιανός;

Ἄπ. Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ ἐξομολογῆται, ὡςάκις τὸν τύπτει ἡ συνείδησις ἢ καὶ ὡςάκις προετοιμάζεται εἰς τὴν ἀγίαν κοινωνίαν⁷.

ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. Ὡστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν. καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει, καὶ πίνει μὴ διακρινὼν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου. Α'. Κόριν. ια'. 23. 29. Ἐὰν μὴ φάγητ' τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πῖετ' αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτοῖς κτλ. Ἰωάν. ς'. 23. 56. Ἴδε καὶ Ματθ. κς'. 26. 28. Μαρκ. ιδ'. 22—24. Λουκ. κβ'. 19. 20.

1) Ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν πιστὸς ἔστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. Α'. Ἰωάν. α'. 9.

2) Γνωθὶ τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς Κύριον τὸν Θεόν σου, ἠσέδησας. Ἐπιστρέφει υἱοὶ ἀφιστηκότας, Ἰερ. γ'. 13. 14.

3) Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Ψαλ. ν. 19.

4) Καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρῶσιν ἡμᾶς πάσης ἁμαρτίας. Α'. Ἰωάν. α'. 7.

5) Ἄν τινὼν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινὼν κρατῆτε κεκράτηνται. Ἰωάν. κ. 23. 7) Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχωμεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν πιστὸς ἔστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρῶσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας κλπ. Ἰωάν. α'. 8. 9.

ΤΜΗΜΑ ΙΖ'.

Περὶ τῆς Ἱερωσύνης.

Ἐρ. Τί εἶναι ἱερωσύνη ;

Ἄπ. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι μυστήριον εἰς τὸ ὁποῖον τὸ ἅγιον Πνεῦμα καθιεροῖ διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων τὸ ἐκλεχθὲν ἐπιτήδειον μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἱερουργῇ τὰ μυστήρια καὶ ποιμαίνῃ τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ. ¹

Ἐρ. Ὅποιος πρέπει νὰ ᾖ ὅστις λαμβάνει τὴν ἱερωσύνην ;

Ἄπ. Αὐτὸς πρέπει νὰ ᾖ πρῶτον ἄνθρωπος καλῆς ζωῆς, καὶ δεῦτερον διδακτικός, ἥγουν νὰ διδάσκῃ τοὺς χριστιανούς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Τίνι τρόπῳ γίνεται ἡ χειροτονία ;

Ἄπ. Διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐνώπιον τῆς κοινότητος. ²

Ἐρ. Πῶς πρέπει νὰ προσφέρται ὁ Χριστιανὸς εἰς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας ;

Ἄπ. Ὁ χριστιανὸς χρεωστῆ νὰ προσφέρῃ τιμὴν καὶ σέβας εἰς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας μάλιστα δὲ εἰς ἐκείνους, ὅσοι κοπιῶσι διδάσκοντες τὸν λαὸν διὰ νὰ πράττωσι τοῦτο μετὰ χαρᾶς, καὶ οὐχὶ στενάζοντες. ³

---

1) Προσέχετε ὡς ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Πράξ. κ. 28. 2) Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν Πράξ. ιδ. 23. Τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου κτλ. Α. Τιμοθ. δ. 12. 14. Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαιρῶς, ἀκαιρῶς, ἔλεγχον, ἐπιτίμησον παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. Β. Τιμοθ. δ. 2. 3) Οἱ καλῶς προσετώτες πρεσβύτεροι, διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. Α. Τιμοθ. ε. 17. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν, καὶ ὑπέεικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσαντες ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες. Ἐβρ. ιγ. 17.

ΤΜΗΜΑ ΙΗ΄.

Περὶ τοῦ Γάμου.

Ἐρ. Τί εἶναι ὁ γάμος ;

Απ. Ὁ γάμος εἶναι ἱερὰ τελετὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἱερεὺς συνάπτει τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα εἰς γάμου κοινωνίαν, καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τοὺς εὐλογήσῃ.

Ἐρ. Εἶναι συγχωρημένη ἡ πολυγαμία ;

Απ. Ὁ χριστιανικὸς νόμος δὲν συγχωρεῖ κατ' οὐδένα τρόπον τὴν πολυγαμίαν², καὶ ὁ Ἀπόστολος διδάσκει τοὺς μὲν ἄνδρας νὰ ἀγαπᾷ πᾶς τις τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γυναῖκα,³ τὰς δὲ γυναῖκας, νὰ φοβῆται πᾶσα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα.⁴

ΤΜΗΜΑ ΙΘ΄.

Περὶ τοῦ Εὐχέλαιου.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ εὐχέλαιον ;

Απ. Τὸ Εὐχέλαιον εἶναι ἱερὰ τελετὴ, ἐν ἣ ὁ ἱερεὺς ἀλείφει μὲ ἔλαιον τὸν ἀσθενῆ, καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἰατρεύσῃ καὶ νὰ τοῦ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας.

Ἐρ. Ποῦ ἐπιστηρίζεται ἡ τελετὴ αὕτη ;

Απ. Εἰς τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου ὅστις λέγει ὅτι πρέπει ὁ ἀσθενὴς νὰ προσκαλῆ τοὺς ἱερεῖς διὰ νὰ προσευχηθῶσι δι' αὐτόν, καὶ νὰ τὸν ἀλείψωσι μὲ ἔλαιον εἰς ἴασιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.⁵

1) Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστόν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐφεσ. ε. 32. 2) Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἁμίαντος. Ἐβρ. ιγ. 4. Ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός. Μάρκ. ι. 6. 3) Οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας ὡς ὑμεῖν. Κολοσ. γ. 19. Οἱ ἄνδρες, ὁμοίως, συνοικούντες ταῖς ἰδίαις γυναῖξιν κατὰ γνώσιν ὡς ἀσθενεστέρῳ σκευεῖ τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν. Α. Πέτρ. γ. 7. 4) Ἐκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω, ὡς ἑαυτόν· ἡ δὲ γυνή, ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. Ἐφεσ. ε. 33. 5) Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτόν ὁ Κύριος καὶ ἁμαρτίας ἢ πεποιηκώς, ἀφελθήσεται αὐτῷ. Ἰακώβ. ε. 14 15.

ΤΜΗΜΑ Κ'.

Περὶ παραδόσεων καὶ συνηθειῶν.

Ἐρ. Ἦχει ἄλλα ἔθιμα ἡ Ἐκκλησία ἐκτὸς τῶν προειρημένων μυστηρίων ;

Ἀπ. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει πρὸς τούτοις παραδόσεις τινὰς καὶ συνηθείας, τὰς ὁποίας φυλάττομεν διὰ τὴν εὐπρέπειαν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐρ. Ποῖαι εἶναι αὐταὶ αἱ παραδόσεις ;

Ἀπ. Εἶναι παραδειγματος χάριν, τὸ νὰ φορῶσιν οἱ ἱερεῖς ἐξαιρέτον εἶδος ἐνδύματος. ὅταν ἐπιτελῶσι τὴν θεϊὰν λατρείαν· τὸ νὰ ἀνάπτωνται φῶτα εἰς τὸν καιρὸν τῆς θεϊαῆς λατρείας· τὸ νὰ θυμιῶμεν μὲ λίβανον· τὸ νὰ προσφέρηται ὁ σταυρὸς, τὸ νὰ ἀγιάζηται τὸ ὕδωρ τὸ νὰ στολιζῶνται οἱ ναοὶ μὲ σεμνὰς εἰκόνας, οἱ διαφοραὶ ἑορταὶ καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἐρ. Χρεωστῆ νὰ φυλάττῃ ταύτας τὰς παραδόσεις ἡ ἐκκλησία ;

Ἀπ. Ἡ Ἐκκλησία φυλάττει μὲ αὐτὰς καὶ ἄλλας τοιαύτας παραδόσεις, ἀποβάλλει ὅμως τὰς δαισδαμονίας, ἧγουν ἐκεῖνας τὰς παραδόσεις, ὅσαι ἐναντιοῦνται εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν, ἢ δὲν εἶναι γνωσταὶ εἰς τὴν ἀγίαν ἀρχαιότητα. ¹

ΤΜΗΜΑ ΚΑ'.

Περὶ ἀϊαστίσεως τῶν νεκρῶν.

Ἐρ. Ἐπειδὴ ὅσοι λατρεύουσι τὸν Θεόν, δὲν θέλουσιν μείνει χωρὶς ἀμοιβῆν (ἴδε Μ. 1. Τμ. 3. ἐρωταπ. 7), πότε θέλει γενῆ αὐτὴ ἡ ἀμοιβή;

Ἀπ. Εἰς τὴν κοινὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν ²

Ἐρ. Πῶς θέλει γενῆ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν ;

Ἀπ. Τα σώματα τῶν ἀνθρώπων θέλουσιν ἐνωθῆ πάλιν μὲ τὰς ψυχὰς. ἵνα λάβῃ πᾶς τις τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἀμοιβήν. ἧγουν ἢ ἵνα γένηται τελείως εὐδαιμων κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα, ἢ διὰ τὸ νὰ κολασθῆ αὐστηρῶς. ³

1) Ἴδε Β. Θεσσαλ. κεφ. 6. 15. καὶ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Χρυσοστόμου εἰς αὐτὸ καὶ Ματθ. εἰ. 2. 11. κγ. 25, 26 καὶ Κολοσ. 6. 16. 23. 2) Ὅτε ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν ταῖς μνημείοις ἀκρύβονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Ἰωάνν. ε. 28. 3) Καὶ ἐκπορεύονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς

Ἐρ. Εἶναι τοῦτο δυνατόν νὰ γενῆ ;

Ἄπ. Ἄν ὁ Θεὸς ἠδυνάθη νὰ πλάσῃ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, πολλὰ εὐκολώτερον θέλει δυναθῆναι νὰ τὰ ἀναστήσῃ ἢ γοῦν νὰ τὰ φέρῃ πάλιν εἰς τὸ πρότερον εἶδος ἀφ' οὗ μεταβληθῶσιν εἰς ἕτερον. ¹

Ἐρ. Πότε θέλει γίνει ἡ κοινὴ ἀνάστασις ;

Ἄπ. Ὁμοῦ μὲ τὴν δευτέραν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐρ. Ποίαν ἀλλοίωσιν θέλουσι λάβει ἐξαίρετως τὰ σώματα τῶν δικαίων ;

Ἄπ. Αὐτὰ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος θέλουσι ἀναστήθῃ ἀφθαρτα, δεδοξασμένα, δυνατὰ καὶ πνευματικά. ²

ΤΜΗΜΑ ΚΒ'.

Περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἐρ. Τι εἶναι ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν θέλουσι κληρονομήσει οἱ δίκαιοι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ;

Ἄπ. Αὐτὴ θέλει εἶσθαι μία μακαριωτάτη κατάστασις ἀτελευτήτου χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης, ἐξ ἧς θέλει μετέχει ὁ νοῦς καὶ ἡ θέλησις. ³

ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Ἰω. ἐ. 29. 1) Ἄλλ' ἔρει τις. Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποῖον δὲ σώματι ἔρχονται; Ἄφρον οὐδ' οὐ σπείρει οὐδ' ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ καὶ ὁ σπείρει, οὐτὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρει, ἀλλὰ γομνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου ἢ τινος τῶν λοιπῶν· ὁ δὲ Θεὸς αὐτῇ δίδωσι σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἐκαστῶ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα· οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. Α. Κορ. ἐ. 35—38 42—44. 2) Ὅς (Χριστὸς) μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. Φιλιπ. σ γ. 21. 3) Καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. Ματθ. κδ. 31. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερπνότης ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος. Ψαλ. ἐ. 11. Ἴδε καὶ Ἡσαΐου νά. 11. Ἄδωφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν Α. Κορ. β. 9.

Ἔρ. Τίτι τρόπων ;

Ἄπ. Ὁ νοῦς θέλει γνωρίσει τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἀπείρους αὐτοῦ τελειότητας, καὶ ἡ θέλησις θέλει ἔχει μίαν τελείαν ἀγιωσύνην καὶ ἀτάραχον γαλήνην.

Ἔρ. Ποία θέλει εἶσθαι ἡ αἰώνιος κόλασις τῶν ἀσεβῶν ;

Ἄπ. Οἱ ἀσεβεῖς θέλουσι ἀποβληθῆ αἰωνίως ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλουσιν ἐξορισθῆ εἰς τὸν τόπον τοῦ κλαυθμοῦ καὶ τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων εἰς τὴν κατοικίαν τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἵνα βασανίζωνται αἰωνίως. ²

Ἔρ. Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ πιστεύωμεν ὅλα τὰ ἄρθρα τοῦ συμβόλου τῆς Πίστεως ;

Ἄπ. Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ πιστεύωμεν, διότι ἡ πίστις μᾶς δικαιοῖ, καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος.

Ἔρ. Ποῖαι εἶναι αἱ κεφαλαιώδεις ἀρεταὶ τῶν χριστιανῶν ;

Ἄπ. Αἱ κεφαλαιώδεις ἀρεταὶ εἶναι ἡ Πίστις καὶ ἡ Ἐλπίς, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὸ σύμβολον τῆς Πίστεως· καὶ ἡ Ἀγάπη, περὶ ἧς θέλομεν λαλήσει εἰς τὸ ἐπόμενον μέρος. ³

---

1) Καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι· οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον· Ἀποκάλ. κ. 4. Βλέπομεν γάρ, ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν κλίματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσκω καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην· Α Κορινθ. ιγ. 12. Οἶδαμεν δὲ ὅτι, ἐάν φανερωθῆ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀφόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστιν. Α. Ἰωάν. γ. 2.

2) Πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου ὅτι δδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Λουκ. ιγ. 24. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον. Ματθ. κε. 46. Εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Αὐτόθ. 41. Εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Αὐτ. η. 12. Ὅπου ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. Μάρκ. θ. 44, ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶ δεῦτερος θάνατος. Ἀποκάλ. κ. 8.

3) Δικαιοθίνεντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχῆκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην, ἐν ἣ ἐστήκαμεν· καὶ καυ-

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ τοῦ Θεοῦ Νόμου.

ΤΜΗΜΑ Α΄.

Περὶ τῆς ἀγάπης, ἤγουν περὶ τῶν καλῶν ἔργων.

Ἐρ. Ἐπειδὴ ἐλάλησαμεν περὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, περὶ τίνος ἄλλου πρέπει νὰ λαλήσωμεν ἔτι ;

Ἄπ. Πρέπει νὰ λαλήσωμεν περὶ τῆς ἀγάπης, ἤγουν περὶ τῶν καλῶν ἔργων, χωρὶς τῶν ὁποίων ἡ πίστις εἶναι νεκρά. ¹

Ἐρ. Εἶναι λοιπὸν ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν τὰ καλὰ ἔργα ;

Ἄπ. Βεβαιοτάτα· διότι λέγει ὁ Χριστός, «ὅτι δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὅστις λέγει, Κύριε, Κύριε, ἀλλ' ὅστις κάμνει τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.» ²

Ἐρ. Πῶς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ καλὰ ἔργα ἀπὸ τὰ κακά ;

Ἄπ. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ νόμου· διότι ὁ Θεὸς νόμος εἶναι μία διαταγὴ ἡ ὁποία διορίζει τί πρέπει νὰ πράττη, καὶ τί πρέπει νὰ μὴ πράττη ὁ ἄνθρωπος· ὅθεν, εἴ τι εἶναι σύμφωνον μὲ τὸν νόμον, αὐτὸ εἶναι καλὸν ἔργον, καὶ ὀνομάζεται ἀρετὴ· εἴ τι ἐναντιοῦται εἰς τὸν νόμον, εἶναι κακὸν ἔργον καὶ λέγεται Κακία ἢ Ἀμαρτία.

χώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Ρωμ. ε' 1. 2. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη. Α. Κορινθ. ιγ' 13.

1) Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς, λέγει ὁ Χριστός. Μαθθ. ζ' 21.

2) Πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Μαθθ. ζ' 20. Οὕτω λαμφάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Αὐτ. ε' 16. Αὐτοῦ γὰρ ἐσμὲν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς Ἐφεσ. 6. 10. Ὅς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθάρσιον ἑαυτοῦ λαὸν περιούσιον ζηλωτῆν καλῶν ἔργων. Τιτ. β. 14.

Ἐρ. Ποῦ εἰσάγεται ὁ θεῖος νόμος ;

Ἀπ. Ὁ θεῖος νόμος εἶναι τετυπωμένος εἰς τὰς καρδίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐρ. Τίνι τρόπῳ ;

Ἀπ. Διότι οὐδεὶς ὑπάσχει, ὅσον ἀμαθὴς καὶ ἄν ἦναι, ὅστις ἀμφιβάλλει διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦτο· «μὴ κάμνης πρὸς ἄλλον ὅ,τι δὲν θέλεις νὰ κάμῃ ἄλλος πρὸς σέ»· διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ φυσικὸς νόμος.

Ἐρ. Τί πράγμα εἶναι ἡ συνείδησις ;

Ἀπ. Συνείδησις λέγεται ἡ κρίσις ἐκείνη τὴν ὁποίαν κάμνει τις τοῦ ἑαυτοῦ του κατὰ τοῦτον τὸν νόμον.

Ἐρ. Εἰπέ τὸ σαφέστερα ;

Ἀπ. Ὅταν κρίνωσι αἱ πράξεις μου εἶναι καλαί, ἢ κακαί, σύμφωνα με τὸν νόμον, ἢ ἐναντία εἰς αὐτόν, ἡ κρίσις αὕτη ὀνομάζεται συνείδησις.¹

ΤΜΗΜΑ Β΄.

4. Περὶ τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Ποῦ περιέχεται ὁ θεῖος νόμος ἐγγράφως ;

Ἀπ. Εἰς τὰς δέκα ἐντολάς, τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν.

Ἐρ. Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ νόμος εἶναι τετυπωμένος εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου, τίς ἡ χρεία λοιπὸν τοῦ νὰ φανερώσῃ ἐγγράφως ὁ Θεός ;

Ἀπ. Ἡ ἔλεεινή κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον ἡ ἁμαρτία τὸν ἄνθρωπον, παρεκίνησε τὸν Θεὸν νὰ φανερώσῃ ἐγγράφως τὸν νόμον, διὰ νὰ μὴ πλανᾶται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

Ἐρ. Ποῦ θεμελιῶνται αἱ δέκα ἐντολαί ;

Ἀπ. Εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον

1) Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, αὐταὶ νόμον μὴ ἔχοντες ἐξουταῖς εἰσι νόμος αἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν συμμαρτυροῦσης αὐτῶν τῆς συνείδησεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, Ρωμ. 6'. 14—15.

ἀγάπην ἤγουν αἱ πρῶται τέσσαρες εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν·
καὶ αἱ λοιπαὶ ἕξ εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. ¹

ΤΜΗΜΑ Γ'.

5. Περὶ τῆς πρώτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ πρώτη ἐντολή;

Ἀπ. «Ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε
ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας· οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ
ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ». (ἔξοδ. κ. 2. 3.)

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή;

Ἀπ. Ἡ ἐντολή αὕτη μᾶς διδάσκει νὰ πιστεύωμεν ἐκ
καρδίας καὶ νὰ ὁμολογῶμεν διὰ στόματος, ὅτι εἶναι εἷς
μόνος Θεός. ²

Ἐρ. Ποῖοι παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἀπ. Παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην α') ὅσοι δὲν πι-
στεύουσι Θεόν· β') ὅσοι πιστεύουσι πολλοὺς θεοὺς· γ') ὅσοι
ἄρνοῦνται τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ· δ') οἱ μάγοι, καὶ ὅσοι
προστρέχουσι εἰς αὐτούς. ³

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἀπ. ε') Οἱ δεισιδαίμονες, ἤγουν ὅσοι παρατηροῦσιν ἀπὸ
μερικὰ πράγματα ἢ πρόσωπα οἰωνισμοὺς καὶ πρᾶγματά, ἢ
ἀποδίδουσι εἰς αὐτὰ κρυπτὴν δύναμιν. Συναριθμοῦνται
μὲ τούτους οἱ ὄνειροκρίται, καὶ ὅσοι πιστεύουσι εἰς αὐτούς·
καὶ οἱ ἡμεροκρίται, ἤγουν ὅσοι κάμνουσι διάκρισιν ἡμερῶν,
καὶ νομίζουσιν ἄλλας εὐτυχεῖς καὶ ἄλλας δυστυχεῖς.

1) Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν
ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ ἡ πρώτη καὶ
μεγάλῃ ἐντολή· δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ. «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν». Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφη-
ται κρέμανται. Ματθ. κβ. 37—40. Τὸ γάρ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις,
οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις καὶ εἴ τις ἕτερά ἐντολή,
ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτόν. Ρωμ. ιγ. 9—10. 2) Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ
αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. Ματθ. δ. 10. 3) Ἴδε Ἦσ. μζ. 12. 14. Ἀπο-
κάλυψ. κά. 8.

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις εἶναι παραβάται τῆς ἐντολῆς ταύτης,

Ἄπ. 5) Οἱ αἰρετικοὶ καὶ κακόδοξοι· ζ) ὅσοι ἀποβάλλουσι τὴν ἀγίαν Γραφήν ἢ ἀμφιβάλλουσιν εἰς ἄρθρα τινὰ τῆς πίστεως· η) ὅσοι ἐλπίζουν εἰς τὸν ἴδιον πλοῦτον. δύναμιν, ἢ φρόνησιν, ἢ εἶναι προσκολλημένοι ἰσχυρῶς εἰς τι κτίσμα, ὥστε νὰ ἐλπίζωσιν ἢ νὰ εὐαρεστῶνται εἰς μόνον αὐτό, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι 1

Ἐρ. Τὸ νὰ ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας ἀγίους, δὲν εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν πρώτην ἐντολήν;

Ἄπ. Ὅχι· διότι ἡ ἐπίκλησις τῶν ἀγίων διαφέρει πολλὰ ἀπὸ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Τίτι τρόπῳ;

Ἄπ. Ἡμεῖς ἐπικαλούμεθα τὸν Θεὸν καὶ τὸν λυτρωτὴν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐλπίζοντες εἰς μόνον αὐτόν, ὡς Ὑψίστον καὶ Παντοδύναμον τῶν ἀπάντων Δεσπότην, τοὺς δὲ ἀγίους ἐπικαλούμεθα ὡς δούλους αὐτοῦ, ἤγουν ἐνόνομεν τὰς ἡμετέρας προσευχὰς μὲ τὰς προσευχὰς αὐτῶν. 2

Ἐρ. Ποῖοι ἀμαρτάνουσιν εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῶν ἀγίων;

Ἄπ. Ὅσοι προσφέρουσιν εἰς τοὺς ἀγίους τιμὴν ἰσόθεον· ἐλπίζουν εἰς αὐτοὺς ἐπίσης καθὼς καὶ εἰς τὸν Θεόν· κατευθύνουσι τὰς προσευχὰς αὐτῶν συνεχέστερον πρὸς αὐτοὺς παρὰ πρὸς τὸν Θεόν· ἐορτάζουσι τὰς ἐορτάς αὐτῶν μὲ πλείονα εὐλάβειν παρὰ τὰς δεσποτικὰς ἐορτάς· τιμῶσι τὰς εἰκόνας αὐτῶν περισσότερον παρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος.

Ἐρ. Διατί ἀμαρτάνουσιν αὐτοί;

Ἄπ. Διότι ἐξισάζουσιν, ἢ καὶ προτιμῶσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν τοὺς ἀγίους· οἵτινες ὅσον μεγάλοι καὶ ἂν ἦναι μ' ὄλον τοῦτο δοῦλοι τοῦ Θεοῦ καὶ πλάσματα τῶν χειρῶν αὐτοῦ.

1) Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον, καὶ στηρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἀπὸ Κυρίου ἀποστή ἡ καρδία αὐτοῦ. (Ἱερ. μ. ιζ. 5. 2) Μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἐστὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπίς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητος καὶ μανίας ψευδεῖς Ψαλ. λθ. 5.

Ἐρ. Τί πρέπει νὰ κάμωμεν, ἵνα ἀποφύγωμεν ὅσα σφάλματα εἶναι ἐναντία εἰς τὴν πρώτην ἐντολὴν;

Ἄπ. Πρέπει ν' ἀφήσωμεν ὅλας τὰς προλήψεις ὅσας κρατοῦσι τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀπὸ κακῆν συνήθειαν ἢ συναναστροφὴν· καὶ νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, ἀκολουθοῦντες αὐτὴν ὡς ὄδηγόν κατὰ πάντα.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

6. Περὶ τῆς δευτέρας ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ δευτέρα ἐντολή;

Ἄπ. «Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐταῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.»

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὕτη ἐμποδίζει τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ ὅλους τοὺς ἀθέμιτους τρόπους τῆς θείας λατρείας.

Ἐρ. Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ εἰδωλολατρεία;

Ἄπ. Εἰδωλολατρεία λέγεται τὸ νὰ δίδῃ τις εἰς τὰ κτίσματα τὴν προσκύνησιν καὶ λατρείαν ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεόν.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ ἀθέμιτοι τρόποι τῆς θείας λατρείας;

Ἄπ. Ἐκεῖνος λατρεύει τὸν Θεόν εἰς τρόπον ἀθέμιτον, ὅστις νομίζει ὅτι τὸν λατρεύει μὲ πρᾶγματα, εἰς τὰ ὅποια δυσαρεστεῖται ὁ Θεός, καὶ τὰ ὅποια δὲν εἶναι διατεταγμένα εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν.

Ἐρ. Ποῖοι παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. α') Ὅσοι προσεύχονται μακρὰς προσευχάς, αἱ ὁποῖαι εἰς καὶ καθ' ἑαυτὰς ἐπαινεταί, γίνονται βδελυκταί, ὅταν ὁ προσευχόμενος νομίζῃ ὅτι εἰσακούεται διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἡ προσευχή του εἶναι μακροῦ ἂν καὶ προσευχεται χωρὶς εὐλάβειαν καὶ προσευχῆν.¹

1) Ἐγγίζει μοι ὁ λόγος οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χεῖλεσ με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίαν ἐν ἄλλοις ἀνθρώπων. Μιθ. εἰ. 9.

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. β') Ὅσοι νηστεύουσιν ἀπὸ μερικῶν βρώματα, καὶ μεθ' ὧν τούτων πράττουσιν ἄλλας κακίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας βεβηλοῦται ἡ ἀληθὴς νηστεία· καθὼς καὶ ὅσοι στολιζοῦσι τοὺς θεοὺς νεύς, ἔπειτα καταδυναστεύουσι τοὺς ἀθώους αὐτῶν ἀδελφοὺς.

Ἐρ. Ποῖοι ἄλλοι παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. γ') Ὅσοι δι' αἰσχροκέρδειαν, ἢ ἄλλας αἰτίας πλάττουσι θαύματα καὶ ὀπτασίας ἢ περιορίζουσι τὴν εὐσεβειαν εἰς ἐξωτερικὰ πράγματα, ἀμελοῦντες τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου καθὼς ὁ Χριστὸς λέγει. Ματθ. κγ. 23

Ἐρ. Τὸ νὰ ἔχωμεν εἰκόνας τῶν ἁγίων, δὲν εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν δευτέραν ἐντολὴν ;

Ἄπ. Ὅχι· διότι ἡμεῖς ὅταν ἀσπαζώμεθα τὰς εἰκόνας δὲν τιμῶμεν αὐτὰς τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ τὰ πρωτότυπα, ἢ γοῦν τοὺς ἁγίους τῶν ὁποίων εἶναι εἰκόνες.

Ἐρ. Ποῖοι ἀμαρτάνουσιν εἰς τὴν προσκύνῃσιν τῶν εἰκόνων ;

Ἄπ. Μεταῦθ' αὐτοῦ εἰς εἰδωλολατρείαν τὴν νόμιμον προσκύνῃσιν τῶν εἰκόνων· α') ὅσοι προσκυνοῦσι μόνας καθ' ἑαυτὰς τὰς εἰκόνας, καὶ ἐλπίζουσιν εἰς αὐτὰς· β') ὅσοι νομίζουσιν ἁγιωτέραν τὴν μίαν εἰκόνα παρὰ τὴν ἄλλην· γ') ὅσοι τιμῶσι περισσώτερον τὴν πολυτελεῆ εἰκόνα παρὰ τὴν εὐτελεῆ, τὴν παλαιὰν παρὰ τὴν νέαν· δ') ὅσοι δὲν θελοῦσι νὰ προσεύχωνται εἰς τόπον, ὅπου δὲν βλέπουσιν εἰκόνα καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι.

Ἐρ. Τί πρέπει νὰ κάμωμεν, ἵνα ἀποτύγωμεν ὅσα σφάλματα εἶναι ἐναντία εἰς τὴν δευτέραν ἐντολὴν ;

Ἄπ. Πρέπει νὰ σημειώσωμεν α') ὅτι ἐκείνη μόνη εἶναι ἀληθὴς λατρεία τοῦ Θεοῦ ἢ ὁποία γίνεται ἀπὸ καρδίας μετανοημένην καὶ ἀνυπόκριτον· β') πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν, λατρεύοντες τὸν Θεόν, καθὼς αὕτη διατάσσει ¹

1) Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Ἰωάν. δ. 24.

ΤΜΗΜΑ Ε΄.

7. Περὶ τῆς τρίτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶνα· ἡ τρίτη ἐντολή;

Ἄπ. «Οὐ λήψη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαιίῳ».

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὕτη ἐμποδίζει τὸ νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὲ καταφρόνησιν τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ μᾶς διδάσκει τὸν ὀρθὸν τρόπον τῆς θείας λατρείας. ¹

Ἐρ. Ποῖοι παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. α') Οἱ βλασφημοὶ, ἤγουν ὅσοι προσφέρουσι λόγους ἀπρεπεῖς καὶ ἀσχήμονας ἐναντίον τοῦ Θεοῦ· β') οἱ ἐπίορκοι, ἤγουν ὅσοι ὀμνύουσιν ὄρκους ψευδεῖς, ἢ ὀμνύουσι μὲν τὴν ἀλήθειαν. δὲν πράττουσιν ὁμῶς κατὰ τὸν ὄρκον αὐτῶν.

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. γ') Ὅσοι χωρὶς ἀνάγκην, καὶ διὰ οὐτιδανὰς ὑποθέσεις ἔχουσι εἰς τὸ στόμα τὸ ἐνδοξὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ. δ') οἱ ψευδοπροφηταί, ἤγουν ὅσοι προλέγουσιν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ προφητείας ψευδεῖς καυχώμενοι ὅτι ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτούς ὁ Θεὸς τὸ μέλλον.

Ἐρ. Ποῖοι ἄλλοι παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. ε') Ὅσοι ζητοῦσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν ζητήματα ἀπρεπῆ καθὼς εἶναι τὸ νὰ παρακαλῆ τις τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐκδικήσῃ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, ἢ νὰ τὸν βοηθῆ εἰς τὰς κακίας του· ς') ὅσοι ὑπόσχονται εἰς τὸν Θεὸν ὑποσχέσεις, καὶ ἔπειτα δὲν τὰς πληροῦσι. ³

Ἐρ. Πότε πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ;

Ἄπ. Εἶναι συγκεχωρημένον καὶ πρέπον νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ α') ὅταν τὸ λατρεύωμεν καὶ τὸν δοξολογῶμεν· β') εἰς ἀναγκαίαις τινὰς περιστάσεις, οἷον εἰς

1) Ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα Κυρίου, θανίτω θανατούσθω. Λευίτ. κδ. 16. τὸ ἑβραϊκ. βλασφημῶν 2) Καὶ εἰσελεύσεται (τὸ δρέπανον) εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψεύδει, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ συντελέσει αὐτόν. Ζαχ. ε. 4. 3) Ἐάν δὲ εἴξῃ εὐ-

τὸ κριτήριον, ὁπότεν εἶναι χρεῖα ὄρκου· γ') ὅταν καμμία νόμιμος ἐξουσία ζητῆ παρ' ἡμῶν ὄρκον εἰς πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐναντία τοῦ θείου νόμου.

Ἐρ. Εἶναι συγκεχωρημένον νὰ δυνώμεν εἰς τὰ κτίσματα ;

Ἄπ. Καὶ αὐτὸς ὁ νόμιμος ὄρκος δὲν πρέπει νὰ γίνηται εἰς κανὲν κτίσμα ἀλλ' εἰς μόνον τὸν πάνσοφον καὶ καρδιογνώστην Θεόν. ¹

Ἐρ. Τί εἶπες ὅτι διδάσκει ἡ δευτέρα ἐντολὴ ;

Ἄπ. Τὸν ὀρθὸν τρόπον τῆς θείας λατρείας

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ ;

Ἄπ. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι μία ὁμολογία τῆς ἡμετέρας ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καθὼς ἐλαλήσαμεν περὶ ταύτης. Μέρος 1. Τμῆμα 3. Ἐρωταπόκρ. 4.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ;

Ἄπ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι διάπυρος ἐπιθυμία τῆς φυγῆς καὶ κλίσις εἰς τὸ νὰ ἐνωθῆ μετὰ τὸν Θεόν.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης ;

Ἄπ. Ἀποτελέσματα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης εἶναι α') ἡ πλήρωσις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· β') ἡ θερμὴ προσευχή· γ') ἡ δοξολογία τοῦ Θεοῦ ὀνόματος· δ') ἡ ἀπὸ καρδίας εὐχαριστία διὰ τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ· ε') ἡ ἐλπίς εἰς τὸν Θεόν· ς') ἡ ὑποταγὴ εἰς αὐτόν· ζ') ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον. ⁷

χὴν Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτὴν, ἐκλήτων ἐκλήτης. Κύριος ὁ Θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. Δεύτερον κγ. 21.

1) Κύριον τὸν Θεόν σου φρονηθήσῃ καὶ αὐτῷ ἀνώψ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κοληθήσῃ καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῆ. Δεύτερον. ς. 13. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκωμεν, ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν. Ὁ λέγων. ἔγνωκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστὶ—ὅς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς, ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελειώται. Α. Ἰωάν. 6. 3. 5. Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. Αὐτόθ. 15. 2) Περὶ προσευχῆς Ἰδε Ματθ. ς. 7. 14. 3) Περὶ δοξολογίας Α. Κορινθ. ἐφ. 6. 4) Περὶ εὐχαριστίας. Ἐφ. ε. 8. 5) Περὶ ἐλπίδος Α. Πέτρ. ἐφ. 7. 6) Περὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν ὑποταγῆς, Ἰακώβ. δ. 7. 7) Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν

Ἐρ. Εἰς τί συνίσταται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ;

Ἄπ. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ συνίσταται εἰς τὸ νὰ συλλογίζηται καθ' ἑκάστην ὁ ἄνθρωπος τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μὴ πράττῃ ὅσα εἶναι εἰς τὴν καταφρόνησιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ ;

Ἄπ. Ἀποτελέσματα τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ εἶναι α') τὸ νὰ ταπεινοῦνται τὶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ·¹ β') ἡ μετάνοια, ἡ γουὸν ἡ ὁμολογία τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων, ἡνωμένη μετὰ τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα γ') ἡ χαλινώσις τῶν παθῶν² εἰς τὴν ὁποίαν χρήσιμος εἶναι καὶ ἡ ἀποχὴ τινων βρωμάτων· δ') τὸ νὰ ἀρνηθῆ τις ἑαυτὸν³ ἡ γουὸν νὰ καταφρονήσῃ ὅ,τι ἐμποδίζει τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ.

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'.

§ 8. Περὶ τῆς τετάρτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι ἡ τετάρτη ἐντολή ;

Ἄπ. «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιαζέειν αὐτήν. «Ἐξ ἡμέρας ἔργα καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῆ δὲ ἡμέρᾳ τῆ ἐβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου».

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή ;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὕτη προσταζει νὰ συναθροισώμεθα τὰς Κυριακάς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς διὰ νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ ὠφελώμεθα ὑπο τοῦ θείου λόγου.⁴

Ἐρ. Διατί ἑορτάζομεν τὴν Κυριακὴν καὶ ὄχι τὸ Σάββατον ;

Ἄπ. Τὸ Σάββατον ἐώρταζον οἱ Ἰουδαῖοι διότι κατέπαυσεν ὁ Θεὸς αὐτήν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς Δημιουργίας τὰ ἔργα μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ μετέθηκαν αὐτὸ οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν Κυριακὴν.

Θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης ἐστίν. Α. Ἰωάν. 8. 20, 1) Καὶ εἰ πατὴρ εἰμι ἐγὼ ποῦ ἐστίν ἡ δοξα μου ; Ματθ. 4. 6. 10, 2) Περὶ χαλινώσεως παθῶν Ῥωμ. ιγ. 13, 3) Περὶ ἀρνήσεως ἑαυτοῦ. Ματθ. ις. 23, 4) Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν τοῦ κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς. Πράξ. κ. 7. Κατὰ μίαν

Ἐρ. Διατί ;

Ἄπ. Δι' ἀνάμνησιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις αὐτὴν τὴν ἡμέραν κατέπαυσεν, ἦγον ἐτελειώσῃ τὸ ἔργον τῆς ἡμετέρας ἀπολυτρώσεως.

Ἐρ. Πῶς πρέπει νὰ ἀγιάζωμεν τὴν Κυριακὴν ;

Ἄπ α) Πρέπει νὰ παυώμεν ἀφ' ὅλας τὰς ἐργασίας ἡμεῖς καὶ οἱ δούλοι ἡμῶν, παρεκτός ἀνάγκης β) νὰ ὑπαγωγόμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν γ) ἢ καὶ νὰ προσευχωμεθα κατ' οἶκον δ) νὰ διδάσκωμεν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα, καὶ οἱ κύριοι τοὺς δούλους, τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ε) καὶ νὰ δίδωμεν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς

Ἐρ. Ποῖοι παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. Παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην α) ὅσοι ἐργάζονται τὴν Κυριακὴν ἀπὸ πλεονεξίαν β) ὅσοι δὲν ὑπάγουσι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν γ) ὅσοι ὑπάγουσι μὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπάγουσι δὲ χωρὶς εὐλάβειαν καὶ προσοχὴν ἢ φλυαροῦσι καὶ γελῶσιν εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀκολουθίας δ) ὅσοι δὲν ἠξεύρωσι, μηδὲ θέλουσι νὰ ἠξεύρωσι τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καταγίνονται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὀλεθρίων βιβλίων.

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουν τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ ε) Ὅσοι ποιμένες δὲν διδάσκουσι τὸ ποιμνιον αὐτῶν ἐπ' ἐκκλησίας ς) ὅσοι χριστιανοὶ δὲν δίδουσι τὴν κατὰ δύναμιν ἐλεημοσύνην, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας καταδαπανῶσι τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς ἡδονὰς καὶ ἀθεμίτους ἀπολαύσεις.

ΤΜΗΜΑ Ζ΄.

§ 9. Περὶ τῆς πέμπτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ πέμπτη ἐντολή ;

Ἄπ. «Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. ¹

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή ;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὕτη μᾶς διδάσκει, α) ν' ἀγαπῶμεν

σαββάτων ἕκαστος ἡμῶν παρ' ἑαυτῶν τιθέτω ἠθασαρίζων ὅ,τι ἂν εὐδοῶται ἵνα μὴ, ὅταν ἔλθω, λογίαι γίνωνται. Α. Κοριν. ις, 2.

1) Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Ἐφεσ. ς', 2.

καὶ νὰ σεβώμεθα τοὺς γονεῖς ἡμῶν ἀπὸ καρδίας·¹ τοὺς δὲ γονεῖς διδάσκει νὰ φροντίζωσι διὰ τὰ ἴδια τέκνα, ἀνατρέφοντες ταῦτα εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ διορθοῦντες τὰ πράγματα αὐτῶν μὲ τὴν πραότητα.

Ἐρ. Τι ἄλλο μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἐντολὴ;

Ἄπ. β') Νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς· νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὰς προσταγὰς των·³ τοὺς ἡγεμόνας δὲ πάλιν διδάσκει, νὰ φροντίζωσι διὰ τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν καὶ νὰ ὑπερασπίζωσι τὸ δίκαιον, κολάζοντες τοὺς κακοὺς καὶ ἀνταμείβοντες τοὺς καλοὺς.⁴

Ἐρ. Τι ἄλλο μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἐντολὴ;

Ἄπ. γ') Νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τοὺς πνευματικούς καὶ κοσμικούς κυβερνήτας· τοὺς πνευματικούς δὲ πάλιν κυβερνήτας διδάσκει νὰ διδάσκωσι τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀρετὴν καθῶς καὶ τοὺς κοσμικούς νὰ φροντίζωσι διὰ τὴν εὐταξίαν τῶν ὑποκειμένων.⁵

Ἐρ. Τι ἄλλο μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἐντολὴ;

Ἄπ. δ') Νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς εὐεργέτας ἡμῶν· καὶ νὰ εἴμεθα πάντοτε εὐχάριστοι πρὸς αὐτούς.

Ἐρ. Τι ἄλλο μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἐντολὴ;

Ἄπ. ε') Διδάσκει τοὺς δούλους νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς

---

1) Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. Ἐφεσ. 5—2. Φοβῶ τὸν Θεόν, οἶέ, καὶ τὸν βασιλέα καὶ μηθ' ἑτέρῳ αὐτῶν ἀπειθήσης. Παροιμ. κδ. 21. Ἀπόδοτε οὖν τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Ματθ. κβ. 21. Τὸν Θεόν φοβεῖσθε, τὸν βασιλεία τιμᾶτε. Α. Πέτρο. 6. 17. Οἱ πατέρες μὴ ἐρεῖζετε τὰ τέκνα ὑμῶν. ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. Κολασ. γ. 21. Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου Ἐφεσ. 5. 2) Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὗται ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν· ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνέστηκεν. Ρωμ. ιγ. 4. 2. 3) Ἀπόδοτε οὖν παντὶ τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. Αὐτ. ιγ. 7. 4) Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν καλῶν, Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν (ὁ ἄρχων) σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκδικος εἰς ὄργην τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. 5) Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέκχετε, αὐτοὶ γάρ

Δεσπότης αὐτῶν νὰ φροντίζωσι διὰ τὸ συμφέρον αὐτῶν καὶ νὰ μὴ κλέπτωσιν¹ καθὼς πάλιν τοὺς δεσπότης νὰ προσφέρωνται πρὸς τοὺς δούλους ὡς πατέρες, νὰ μὴ τοὺς στερῶσι τὴν ἀναγκαιαν τροφήν καὶ νὰ μὴ τοὺς βαρυνῶσι μὲ κόπους ὑπερβολικούς.²

Ἐρ. Τί ἄλλο μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἐντολή;

Ἀπ. ς') Νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον, ἡγουν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ ἤμεθα εὐσπλαγχνοί.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς εὐσπλαγχνίας;

Ἀπ. Ἀποτελέσματα τῆς εὐσπλαγχνίας εἶναι α') τὸ νὰ τρέφῃ τις τοὺς πεινῶντας³ καὶ νὰ ποτιζῇ τοὺς διψῶντας⁴ β') τὸ νὰ ἐπισκέπτηται τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς⁵ γ') τὸ νὰ ὑποδέχεται τοὺς ξένους καὶ τὰ τριαῦτα.⁶

Ἐρ. Εἶναι καὶ ἄλλα ἀποτελέσματα τῆς εὐσπλαγχνίας τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν τὴν ψυχὴν τοῦ πλησίον;

Ἀπ. Αὐτὰ εἶναι α') τὸ νὰ ἀποσύρῃ τις τὸν πλησίον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.⁷ β') τὸ νὰ διδάσκῃ τοὺς ἀμαθεῖς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου.⁸ γ') ὄχι μόνον νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀδικίας τῶν ἄλ-

---

ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδόσαντες· Ἐβρ. ιγ'. 17. 1) Οἱ δούλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὄφθαλμοδοουσίαν, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δούλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς. Ἐφεσ. ς. 5. 6. Οἱ ἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπεικῆσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σχολοῖς. Α'. Πέτρου 6'. 18. Δούλους ἰδιοῖς δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεκνυμένους ἀγαθῇ. Τιτ. 6'. 9. 10. 2) Οἱ κύριοι, τὴ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰσότητά τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχετε Κύριον ἐν οὐρανοῖς. Κόλασ. 3) Ἐπιστάσασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· 4) Ἐδείψασα, καὶ ἐποτίσατέ με. 5) Ἡσθένησα καὶ ἐπισκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρὸς με· 6) Ἐένος ἡμην, καὶ συνηγάγέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· Ματθ. κέ. 25. 36. 7) Ἐάν τις ἐν ὑμῖν πληνηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω, ὅτι οὗ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. Ἰακ. ε'. 19. 20.

λων ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς συγχωρῆ εἰς αὐτούς·¹ ἢ) καὶ νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν ὄλων τῶν ἀνθρώπων.²

Ἐρ. Διατί ὑπόκειται ὁ Θεὸς ἐξαιρετὸν εὐλογίαν εἰς ἐκείνους ὅσοι φυλάξωσι τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. Διότι ἀπὸ τὴν πλήρωσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης κρέμαται ἡ εἰρήνη καὶ τὸ κλλὸν ὄλων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐρ. Ποῖοι παραβαίνοσι τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. Παραβαίνοσι τὴν ἐντολὴν ταύτην ὅσοι δὲν πληροῦσι ὅλα τὰ καθήκοντα, ὅσα ἠριθμήσαμεν ἀνωτέρω.

ΤΜΗΜΑ II'.

10. Περὶ τῆς ἕκτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ ἕκτη ἐντολή;

Ἄπ. « Ὁ φονεύσεις ».

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει ἡ ἐντολή αὕτη;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὕτη μᾶς διδάσκει νὰ μὴ βλάπτωμεν μῆτε ἀμέσως μῆτε ἐμμέσως τὸν πλησίον.³

Ἐρ. Ποῖοι παραβαίνοσι τὴν ἐντολὴν ταύτην;

Ἄπ. Παραβαίνοσι τὴν ἐντολὴν ταύτην α') ὅσοι φονεύουσιν ἄνθρωπον. Μὲ τοὺς φονεῖς ἰσυναριθμοῦνται καὶ οἱ προδόται, οἱ ἀποστάται, καὶ ὅσοι ἀπεφάσισαν νὰ φονεύωσι τινα, ἐὰν καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ βάλλωσιν εἰς ἔργον τὴν ἀπόφασιν.

---

1) Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα. Νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας, Α'. Θεσσαλ. ε'. 11. 14. Ὅρατε μὴ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας Α. Θεσσαλ. ε'. 15. 2) Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Α'. Τιμόθ. β. 1. 3) Πᾶς ὁ μισθὸν τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ Α'. Ἰωάν. γ'. εἰ δυνατόν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρωνεύοντες. Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ, κτλ. Ρωμ. 16'. 18. 19. Ἄνεγχομενοι ἀλλήλων, καὶ γαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐὰν τις πρὸς τινα ἔχη μορφήν καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐγχείριστο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς. Κολ. γ. 13.

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. Ὅσοι δίδουσι συμβουλὴν ἢ βοήθειαν εἰς τὸ νὰ πρα-
χθῆ φόνος ἢ γίνονται ἀφορμὴ τοῦ φόνου μὲ τὸ νὰ ἐξάπτωσι
τὰς διγλονοίας, νὰ συκοφαντῶσιν ἢ νὰ καταλαλῶσι τὸν
πλησίον, ὅσοι καίουσιν οἰκίαις ἢ ἀνχράζουσιν ἄλλους νὰ
οἰνοποτῶσιν ὑπὲρ τὴν δύναμιν κτλ. ¹

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. γ') Οἱ ἄδικοι κριταί, ² καταδικάζοντες τοὺς ἀθώους
καὶ ἀπολύοντες τοὺς πταίστας. Συναριθμοῦνται δὲ μὲ τού-
τους καὶ ὅσοι δυνάμενοι νὰ ἐμποδίζωσι τὸν φόνον, δὲν τὸν
ἐμποδίζουσιν, ὅσοι δὲν παρηγοροῦσι τοὺς ὀλιγοψύχους, ὅσοι
ἀφίνουσι τοὺς πτωχοὺς νὰ ἀποθνήσκωσιν ἀπὸ πείναν ἢ ἀπὸ
κρύου ὅσοι δὲν ἐπισκέπτονται τοὺς ἀρρώστους κλπ. ³

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. δ') Ὅσοι δεσπότηται βρῦνουσι τοὺς δούλους μὲ κό-
πους ὑπερβολικαίς ἢ τοὺς κατθλιβῶσιν μὲ σκληρὰς καὶ
ἀπικνηρώπους παιδείας. ⁴

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. ε) Μὲ τὰς παρεχόμενας τῆς ἐντολῆς ταύτης συγκα-
ταριθμοῦνται καὶ ὅσα πράγματα δίδουσι ἀφορμὴν εἰς τὸν
φόνον καὶ ὀδηγοῦσιν εἰς αὐτόν· καθὼς εἶναι ἡ διγλονοία. ἢ
φιλονεικία. ἢ μάχη, τὸ φιλέκδικον, ἢ ἐχθρὰ, τὸ μῖσος, ⁴
ἢ φανερά ὕβρις, τὸ ἄικυπτον καὶ ἡ σκληρότης.

Ἐρ. Ποῖοι ἄλλοι παραβαίνουσι τὴν ἐντολὴν ταύτην ;

Ἄπ. ς') Οἱ αὐτόχειρες, ἤγουν ὅσοι φονεύουσι τὸν ἐξυ-

1) Τὸ μέρος αὐτῶν (τῶν φονέων) ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ
θεῖω, ὃ ἐστὶ δεύτερος θάνατος. Ἀποκαλύψεις κ.ά. 8. 2) Ποιεῖτε κρίσιν
καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐξαρεῖσθε διηρητασμένον ἐκ χειρὸς ἀδικούντος αὐ-
τόν, Ἱερ. κβ. 3. 3) Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους. ἀντέχεσθε τῶν
ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. Α'. Θεσο ε. 14. 4) Οἱ κύριοι τὸ
δικαίον καὶ τὴν ἐσότητά τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς
ἔχετε Κύριον ἐν οὐρανοῖς Κόλασ. δ'. 1. 4) Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφόν
αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ. Α'. Ἰωάν. γ'. 15.

τόν των ¹ και ριψοκίνδυνοι· καθὼς και ὅσοι κολυμβῶσι με φανερόν κίνδυνον πνιγμοῦ, ἢ δὲν φυλάττονται ἀπὸ τὸ θνατικὸν και ἄλλοι τοιοῦτοι.

ΤΜΗΜΑ Θ'.

11. Περὶ τῆς ἐβδόμης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι ἡ ἐβδόμη ἐντολή ;

Ἄπ. « Οὐ μοιχεύσεις » .

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἐντολή ;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὐτὴ ἐμποδίζει τὴν μοιχείαν, ² καὶ ὁμοῦ με αὐτὴν ὅλας τὰς ἀθέμιτους σαρκικὰς ἐπιθυμίας ³, και προστάσσει νὰ ζῶμεν ἀγνῶς και σωφρόνως, εἴτε ὑπὸ γάμου εἴτε ἄγαμοι ὄντες.

Ἐρ. Τίνι τρόπῳ παραβαίνεται ἡ ἐντολή αὐτὴ ;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὐτὴ παραβαίνεται· α) διὰ τῆς μοιχείας, πορνείας, ⁴ πολυγαμίας, αἰμομιξίας, και διαφόρων ἄλλων τρόπων τῆς ἀσελγείας. β) δι' ὅλων ἐκείνων, ὅσοι διδουσιν ἀφορμὴν εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας. ⁵

Ἐρ. Καὶ ποῖα εἶναι αὐτά ;

1) Με τοὺς φονεῖς συναριθμοῦνται και ὅσοι ἀμελοῦσι τὴν υγιαν τοῦ σώματος, ἢ στεροῦσι και τὴν ζωὴν αὐτὴν διὰ τῆς ἀδηφαγίας και τῆς καταχρήσεως τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ἢ μιᾶς ὑπερβολικῆς λύπης διὰ κοσμικὰς δυστυχίας. 2) Φεύγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἁμάρτημα ὃ εἴαν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστίν, ὃ δε πορνείων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. Ἡ οὐκ οἴδατε, ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, και οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν ; Ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς, δοξάσατε δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, και ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἀτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ, Α'. Κορινθ. ς'. 18-20, και πάλιν, πόρνους δὲ και μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. Ἐβ. ιγ'. 4. 3) Πᾶς ὃ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ματθ. ε. 28 4) Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλόλατραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενικοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοιῶδροι, οὐκ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. Α'. Κορινθ. ς'. 9. 10. 5) Καὶ ὃ κολλώμενος πόρναις, τολμηρότερος ἔσται· σῆτες και σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν και φυγὴ τολμηρὰ ἐξαρθήσεται. Σειρ. ιθ' 2. 3. κ.λ.π.

Ἄπ. Αὐτὰ εἶναι ἡ ἀργία, ἡ γαστριμαργία, ¹ ἡ ἀσω-
τεία, ἡ αἰσχρολογία, ² αἱ ἀπρεπεῖς ἀπειθότητες, τὰ ἀναιδῆ
τοῦ σώματος κινήματα, οἱ κοινοπρεπεῖς καὶ ἀσχημονες στο-
λισμοὶ τοῦ σώματος, ³ τὰ σκανδαλώδη θεάματα καὶ δρά-
ματα, αἱ ἀπρεπεῖς ὀρχήσεις, τὰ ἀσελγῆ ἄσματα, τὰ ὀλέ-
θρια βιβλία κτλ.

ΤΜΗΜΑ Ι΄.

12. Περὶ τῆς ὀρθῆς ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ ὀρθὴ ἐντολή;

Ἄπ. « Οὐ κλέψης ».

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή;

Ἄπ. Ἡ ἐντολὴ αὕτη ἀπαγορεύει, πᾶν εἶδος κλοπῆς
καὶ ἀδικίας. ⁴

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ εἶδη τῆς κλοπῆς;

Ἄπ. Ἡ κλοπὴ εἶναι τριπλῆ ἤγουν φανερά, κρυπτή,
καὶ ἀπατηλή.

Ἐρ. Ποία εἶναι φανερά κλοπὴ;

Ἄπ. Φανερὰ κλοπὴ λέγεται, ὅταν ἀρπάσῃ τις δυνα-
στικῶς ἐν πράγματι, τὸ ὅποιον δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν.

---

1) Τὰ βρώματα τῆ κοιλίας, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν ὁ δὲ Θεὸς
καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει· τὸ δὲ σῶμα οὐ τῆ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ
Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι, κτλ. Α΄ Κορινθ. 5. 13. 14. Φεύ-
γετε τὴν πορνείαν πᾶν ἀμάρτημα, ὃ ἐάν ποιῆσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ
σώματος ἐστὶν ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει. Αὐτ. 18.
19. 2) Πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω
ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις καὶ αἰσχροῦτης, καὶ μωρολογίας, ἢ εὐτρα-
πελίας, τὰ οὐκ ἀνήκοντα ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστίας. Ἐφ. 3. 4. 3)
Ἐσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σω-
φροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῶν, ἢ μαργαρίταις, ἢ
ἱματισμῶ πολυτελεῖ· ἀλλ' ὃ πρέπει γυναῖξιν ἐπαγγελλομέναις θεο-
σέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν, Α΄ Τιμοθ. 6. 9, 10. Ὅστω γὰρ
ποτὲ καὶ αἱ ἁγίαὶ γυναῖκες, αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν Θεόν, ἐκόσμου
ἑαυτάς. Α΄ Πέτρ. γ. 5. 4) Οὐτε κλέπται οὔτε ἀρπαγες βασιλείαν Θεοῦ

Ἐρ. Ποῖοι λέγονται φανεροὶ κλέπται ;

Ἄπ. Φανεροὶ κλέπται εἶναι· α) εἰ καθ' ἴδον λησται· β) ὅσοι ἄρχοντες ἀρπάζουσι φανερὰ τὰ ὑπάρχοντα τῶν ὑποκειμένων εἰς αὐτούς· γ) ὅσοι ἀναγκάζουσι τοὺς ἐργάτας ἢ δούλους νὰ ἐργάζωνται περισσότερον ἀπὸ τὸν συμφεφωνημένον μισθόν, ἢ δὲν πληρῶνουσιν αὐτοὺς τὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας.¹

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις λέγονται φανεροὶ κλέπται ;

Ἄπ. δ) Ὅσοι αἰχμαλωτίζουσι δυναστικῶς ἐλευθέρους ἀνθρώπους· ε) ὅσοι μεταχειρίζονται ξένα πράγματα χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου· ς) ὅσοι πωλοῦσιν ἀκριβῶς τὸν οἶκον εἰς καιρὸν πείνης, ἢ ἀρπάζουσιν ἀντὶ πληρωμῆς κανὲν κτῆμα τοῦ πλησίον· ζ) ὅσοι ὑπόσχονται νὰ βοηθήσωσι τὸν πλησίον εἰς καιρὸν δυστυχίας μεγάλης με βαρυτάτας συνθήκας· η) ὅσοι δὲν ἀποδίδουσι τὴν ἐμπιστευθεῖσαν παρακαταθήκην, ἀδικοῦσι τὸν πλησίον κατ' ἄλλον οἰονδήποτε τρόπον.³

Ἐρ. Ποῖα εἶναι ἡ κρυπτὴ κλοπὴ ;

Ἄπ. Κρυπτὴ κλοπὴ λέγεται, ὅταν κλέπτη τις τὸ ξένον πρᾶγμα χωρὶς τὴν θέλησιν καὶ εἰδήσιν τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος.

Ἐρ. Ποῖοι λέγονται κρυπτοὶ κλέπται ;

Ἄπ. Κρυπτοὶ κλέπται εἶναι· α) ὅσοι κλέπτουσιν ἐμβχίνοντες εἰς οἴκους, ἐργαστήρια, ἀποθήκας αἴτου, μάνδρας, ἰχθυοτροφεῖα, κήπους, δρυμούς, κτλ. β) ὅσοι ἀδικοῦσι τὴν βασιλείαν διαβιβάζοντες λαθραίως πραγματείας ἢ κλέπτον-

---

οὐ κληρονομήσουσι. Α' Κορινθ. ς'. 10. Ἴδε καὶ Ζαχαρ. ε'. 4. 1) Ἰδοὺ, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμηνάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀποστέρημένος ἀφ' ὑμῶν, κολάζει, καὶ βοᾷ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαώθ εἰσεληλύθασιν. Ἰακώβ. ε'. 4. 3) Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἔκδικος ὁ Κύριος περὶ πάντων τούτων. Α'. Θεσσαλ. δ'. 6. Ἴδε καὶ Λευτ. κέ. 14.

τες τὸν δημόσιον θησαυρόν· γ) οἱ ἱερόσυλοι, ἤγουν ὅσοι κλέπτουσι ἀπὸ ἐκκλησίας ἢ μοναστήρια.

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις λέγονται κρυπτοὶ κλέπται ;

Ἄπ. δ) ὅσοι εὐρίσκοντες τὰ ἀπολεσθέντα καὶ ἤξεύροντες τίνος εἶναι δὲν τὰ δίδουσιν· ε) ὅσοι κρύπτουσι καὶ ἰδιοποιοῦνται τὸ πλανηθὲν κτήνος. ¹ ς) ὅσοι κλέπτουσι εἰς καιρὸν πυρκαϊᾶς τὰ πράγματα τοῦ πλησίον.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ ἀπατηλὴ κλοπὴ ;

Ἄπ. Ἀπατηλὴ κλοπὴ λέγεται ὅταν σφετερίζεται τις τὸ ἀλλότριον μὲ ἀπάτην καὶ δόλον.

Ἐρ. Ποῖοι λέγονται ἀπατηλοὶ κλέπται ;

Ἄπ. Ἀπατηλοὶ κλέπται εἶναι· α) ὅσοι πωλοῦσι τίποτε ἀκριβώτερον ἀφ' ὅ,τι εἶναι ἀξίον· β) ὅσοι ἀπατῶσι τὸν ἀγοραστήν εἰς τὸ ζύγιον ἢ εἰς τὸ μέτρον ἢ δίδοντες εἰς αὐτοὺς φαῦλον πρᾶγμα, κίβδηλον νόμισμα ἀντὶ καλοῦ· γ) ὅσοι κόπτουσι νομίσματα κίβδηλα· δ) ὅσοι ἀπαιτοῦσι τέλος ἀδικόν· ε) ὅσοι κριταὶ κρίνουσι πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον· ς) ὅσοι δίδουσι τὰ ἀξιώματα εἰς ἀναξίους ἀνθρώπους καὶ στεροῦσι τοιοῦτοτρόπως τοὺς ἀξίους. ²

Ἐρ. Ποῖοι πρὸς τούτοις λέγονται ἀπατηλοὶ κλέπται ;

Ἄπ. ζ) οἱ Σιμωνιακοὶ· η) ὅσοι οἰκονομοῦντες δημόσια χρήματα κλέπτουσι ἀπ' αὐτὰ καθ' οἰονδήποτε τρόπον· θ) ὅσοι σφετερίζονται τὴν ἀλλοτρίαν οὐσίαν μὲ ψευδεῖς καὶ πλαστὰς διαθήκας, ἢ προσποιούμενοι ὅτι εἶναι συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος· ι) ὅσοι συμφωνοῦντες νὰ δουλεύωσι μὲ μισθόν, δὲν ἐργάζονται πιστῶς, ἀλλὰ διατρίβουσι τὸν καιρὸν τῆς ἐργασίας εἰς ἀργίαν· ια) ὅσοι ζητοῦσιν ἐλεημοσύνην μὴ ὄντες ἀξιοὶ ἐλεημοσύνης, ἢ ὅσοι τὴν ζητοῦσι ψευδῶς

1) Μὴ ἰδὼν τὸν μίσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸ πρόβατον αὐτοῦ πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερίδης αὐτὰ ἀποστροφῇ ἐπιστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου. Δευτ. κβ. 1. 2) Οὐ ποιήσετε ἀδικόν ἐν κρίσει, ἐν μέτροις καὶ ἐν σταθμίαις καὶ ἐν ζυγαῖς. Λευιτ. ιθ. 35.

διὰ ἄλλα ὀνόματα· β) ὅσοι μὲ ὑπόκρισιν ἀγιότητος ἢ πλάττοντες ἀσεβῶς λείψανα καὶ εἰκόνας ἁγίων θαυματουργούς, πλανῶσι τὸν ἀπλοῦν λαὸν καὶ συνάξουσι χρήματα· γ) ὅσοι μὲ κολακείας καὶ παντοίους τρόπους πανουργίας, λαμβάνουσι τίποτε ἀπὸ τὸν πλησίον.

Ἐρ. Τινὶ τρόπῳ συγχωρεῖται ἡ κλοπή;

Ἄπ. Ὁ κλέπτης πρέπει πρῶτον ν' ἀποδώσῃ τὸ ἀλλότριον, εἶτα νὰ μετανοήσῃ ἀπὸ καρδίας, ἂν θέλῃ νὰ λάβῃ τὴν συγχώρησιν τῆς ἁμαρτίας του.

Ἐρ. Ἀπὸ τί πρέπει νὰ φυλαττώμεθα, διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς τὴν κλοπὴν;

Ἄπ. Πρέπει νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ τὴν φιλοκέρδιαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ἐρ. Διὰ τί;

Ἄπ. Διότι ὁ φιλοκερδὴς δὲν ἀρκεῖται εἰς τίποτε καὶ ὁ ὀκνηρὸς κατανατᾷ εἰς πτωχείαν καὶ ἀναγκάζεται τέλος πάντων νὰ ζῇ διὰ τῆς κλοπῆς. ¹

ΤΜΗΜΗ ΙΑ'.

13. Περὶ τῆς ἐννάτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ ἐνάτη ἐντολή;

Ἄπ. «Οὐ ψευδομαρτυρήσεις».

Ἐρ. Τί μᾶς διδάσκει ἡ ἐντολή αὕτη;

Ἄπ. Ἡ ἐντολή αὕτη προστάσσει νὰ μὴ ψευδῶμεθα μήτε νὰ βλάπτωμεν τὸν πλησίον μὲ τὴν γλῶσσαν. ²

Ἐρ. Ποῖοι βλάπτουσι τὸν πλησίον μὲ τὴν γλῶσσαν;

Ἄπ. Βλάπτουσι τὸν πλησίον μὲ τὴν γλῶσσαν α) ὅσοι τὸν

1) Ὁ κλέπτης μὴκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾷ τῷ ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν· ἵνα ἔγῃ μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔγοντι Ἐσ. δ'. 28.

2) Εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγεῖσθαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. Ἰακώβ γ'. 2.

κατηγοροῦσι ψευδῶς ¹ ἐπὶ κριτηρίου ἢ ἔμπροσθεν ἄλλων ἀνθρώπων ² β) ὅσοι κριταί, ³ κρίνοντες ἀδίκως, προξενούσι δυστυχίαν, ἢ θάνατον εἰς τὸν πλησίον· γ) ὅσοι περιπαιζουσι τὸν πλησίον διὰ τὰ ἑλαττώματα τοῦ σώματος ἢ τοῦ νοῦς του, παρεξηγοῦσι τοὺς λόγους ἢ τὰς πράξεις του, τὸν ἐλέγχουσι ἔχι μὲ σκοπὸν νὰ τὸν διορθώσωσιν ἢ μεταχειρίζονται παντοίους ἄλλους τρόπους ἵνα αὐτὸν δυσφημίσωσι. ⁴

Ἐρ. Πῶς δύναται τις νὰ φύγῃ αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν ;

Ἀπ. Ὅστις θέλει νὰ φύγῃ αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν ἄς ἐνθυμῆται πάντοτε ταῦτα τὰ λόγια. «Μὴ κάμνης πρὸς ἄλλον ὅ,τι δὲν θέλεις νὰ κάμῃ ἄλλος πρὸς σέ».

ΤΜΗΜΑ ΙΒ'.

14. Περὶ τῆς δεκάτης ἐντολῆς.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ δεκάτη ἐντολή ;

Ἀπ. «Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τὸ βοδὸν αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ. οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί».

Ἐρ. Γί μᾶς διδάσκει αὕτη ἡ ἐντολή ;

Ἀπ. Ἡ ἐντολή αὕτη εἶναι ἐξήγησις ὧλων τῶν προειρημένων ἐντολῶν καὶ προστάσσει ὄχι μόνον νὰ μὴ πράττωμεν τὸ κακόν, ἀλλὰ μὴδὲ νὰ τὸ ἐπιθυμῶμεν κατὰ διάνοιαν. ⁵

Ἐρ. Διατί ;

Ἀπ. Διότι ἀπὸ τὴν καρδίαν προέρχονται ὅλα τὰ κακά, ⁶ ἔθεν ἐμποδίζουσα ἡ ἐντολή αὕτη τὰς ἐπιθυμίας ἀποφράττει (διὰ νὰ εἶπω οὕτω) τὴν πηγὴν πάσης κακίας.

1) Ἐξου. δ'. 24. 2) Δευτερ. 10'. 6. 21. Λευίτ. 10'. 11. Ματθ. ζ'. 1. 5. δ'. 11. 12. 3) Παροιμ. Σολομ. λά. 9. 4) Λευίτ. 10'. 14. 15. 5) Ἰακώβ. α'. 14. 15. 6) Ματθ. 18. 18. Ἐβ. 17. 6.

Ἐρ. Τί χρεώσται νὰ κάμη, ὅστις πληρώσει τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ;

Ἀπ. Ὅστις φυλάττει τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, δὲν πρέπει νὰ ἐπαίρηται διὰ τοῦτο, ἀλλὰ πρέπει νὰ συλλογίζηται, ὅτι αὐτὸ εἶναι καρπὸς τῆς συνεργούσης τοῦ Θεοῦ χάριτος· καὶ ὅτι ἔκαμεν ὅ,τι ἐχρεώσται νὰ κάμη. ¹

ΤΜΗΜΑ ΙΓ'.

15. Περὶ προσευχῆς.

Ἐρ. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκαια εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν ἐντολῶν ἡ συνεργούσα τοῦ Θεοῦ χάρις;

Ἀπ. Βεβαίωςτα, διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐκλέξη τὸ ἀγαθὸν χωρὶς τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν. ²

Ἐρ. Καὶ πῶς δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὴν τὴν συνεργούσαν τοῦ Θεοῦ χάριν;

Ἀπ. Διὰ τῆς προσευχῆς

Ἐρ. Τί πρᾶγμα εἶναι ἡ προσευχή;

Ἀπ. Ἡ προσευχή εἶναι ὕψωσις τῆς καρδίας πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ δεήσεως, τῶν ὅσα συντείνουσιν εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς.

Ἐρ. Πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα, ἂν θέλωμεν νὰ εἰσακούηται ἡ προσευχή ἡμῶν;

Ἀπ. Ἄν θέλωμεν νὰ εἰσακούηται ἡ προσευχή ἡμῶν, πρέπει νὰ ζητῶμεν παρὰ Θεοῦ. α) ἐκεῖνα μόνον, ὅσα διέταξεν αὐτὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ἧγουν τὴν σωτηρίαν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ³ β) πρέπει νὰ τὰ ζητῶμεν μὲ καρδίαν ζέουσαν καὶ εὐλαβῆ, ὁμολογοῦντες τὴν ἡμετέραν δυστυχίαν. ⁴ γ) πρέπει ὅλαι ἡμῶν αἱ προσευχαὶ ἵνα θεμελιῶνται εἰς τὴν ἀξιομισθίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἧγουν νὰ πιστεύωμεν ὅτι μόνος ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατὸς νὰ κινήσῃ τὸν εὐσπλαγχνον Θεὸν εἰς τὸ νὰ χάρισῃ εἰς ἡμᾶς τὰ αἰτήματα. ⁵

1) Λουκ. ζ'. 10. Ἰωάν. ιε'. 3. 5. 2) Ματθ. ε'. 33. 3) Ματθ. ζ' 7. 5.
4) Ἰωάν. ιδ'. 6. 5) Αὐτόθι ις'. 23.

Ἐρ. Δὲν εἶναι λοιπὸν συγκεχωρημένον νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ πρόσκαιρα ἀγαθὰ;

Ἄπ. Εἶναι συγκεχωρημένον ἀλλὰ μὲ τὸν περιορισμὸν τοῦτον ἂν δὲν ἦναι ἐναντία εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα, καὶ ἂν γινώσκη ὅτι εἶναι ὠφέλιμα εἰς ἡμᾶς.

ΤΜΗΜΑ ΙΔ'.

16. *Περὶ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς*

Ἐρ. Ποῦ περιέχονται ὅλα ἐκεῖνα ὅσα πρέπει νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν προσευχόμενοι;

Ἄπ. Εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι ἡ Κυριακὴ προσευχή;

Ἄπ. Αὕτη εἶναι τὸ.

«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

«Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.

«Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου.

«Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

«Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δος ἡμῖν σήμερον.

«Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν

«Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. ἀλλὰ ρῦτι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

«Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἄμην».

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεται Κυριακή;

Ἄπ. Διότι τὴν ἐδίδαξεν αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐρ. Διατί ὀνομάζεις «πατέρα» τὸν Θεὸν εἰς τὸ προοίμιον αὐτῆς τῆς προσευχῆς;

Ἄπ. Ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ἡμῶν ὅχι μόνον διότι μᾶς ἐπλασεν, ἀλλὰ καὶ διότι μᾶς υἰοθέτησε διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.¹

1) Γάλατ δ'. 6.

Ἐρ. Διτί λέγεις ὅτι εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς ;

Ἀπ. Μὲ ὅλον ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρῶν, φανεροῦναι ὁμῶς ἐξαιρέτως τὴν δόξαν αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ἐρ. Τί σημαίνει ἡ πρώτη αἴτησις « Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου ; »

Ἀπ. Εἰς αὐτὴν τὴν αἴτησιν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ φωτίσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ τὸν γνωρίζωσι, νὰ τὸν προσκυνῶσι καὶ νὰ τὸν δοξάζωσι ¹

Ἐρ. Τί σημαίνει ἡ δευτέρα αἴτησις « Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου ; »

Ἀπ. Εἰς αὐτὴν τὴν αἴτησιν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ ἀφαιρήσῃ ὅλα τὰ σκάνδαλα, ὅσα ἐμποδίζουσι τὴν ἀπλωσιν καὶ προκοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ ἔλθῃ πάλιν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν οὐράνιον αὐτοῦ βασιλείαν. ²

Ἐρ. Τί σημαίνει ἡ τρίτη αἴτησις « Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου ; »

Ἀπ. Εἰς αὐτὴν τὴν αἴτησιν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς φωτίσῃ νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ νὰ πράττωμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων ἀγγέλων, οἱ ὅποιοι εὐοίσκονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς. ³

Ἐρ. Τί σημαίνει ἡ τετάρτη αἴτησις « Τὸν ἄρτον ἡμῶν ; »

Ἀπ. Εἰς αὐτὴν τὴν αἴτησιν ζητοῦμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν « τὸν ἐπιούσιον ἄρτον » ἡγοῦν ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ταύτην τὴν πρόσκαιρον ζωὴν ⁴

Ἐρ. Τί σημαίνει ἡ πέμπτη αἴτησις « Καὶ ἄφες ἡμῖν κτλ ; »

Ἀπ. Εἰς ταύτην τὴν αἴτησιν ζητοῦμεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ ἀπόφασιν νὰ συγχωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀπο καρδίας ὅσα ἔπραξαν ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. ⁵

1) Ματθ. ε'. 16. 2) Α'. Κορινθ. ιε'. 25. 26. Ματθ. ε'. 33. 3) Ρωμ. ιβ'. 4) Τιμόθ. ε'. 8. 5) Ἐάν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ Οὐράνιος· ἐάν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν Ματθ. ε'. 14. 15.

Ἐρ. Τί σημαίνει ἡ ἕκτη αἴτησις «Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς ;»

Ἀπ. Εἰς αὐτὴν τὴν αἴτησιν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ νὰ πέσωμεν εἰς τοὺς πειρασμοὺς τοὺς ὁποίους ἐγείρουσι καθ' ἡμῶν ὁ διάβολος, ὁ Κόσμος καὶ ἡ Σάρξ. ἢ ἀφοῦ πέσωμεν νὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐνδυναμώσῃ διὰ νὰ τοὺς νικήσωμεν. ¹

Ἐρ. Τί σημαίνει ὁ ἐπίλογος «Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ Βασιλεία κτλ ;»

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἐπίλογος μᾶς θαρρύνει μὲ τὸ νὰ δαικνύῃ εἰς ἡμᾶς ὅτι παρακαλοῦμεν ἕνα παντοδύναμον καὶ πανάγαθον Βασιλέα ὅστις θέλει καὶ δύναται νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς πᾶν ἀγαθόν, καὶ μᾶς διδάσκει ὅτι τῶν ἡμετέρων προσευχῶν καθὼς καὶ τῶν πράξεων, ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος, πρέπει νὰ ᾖναι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. ²

1) Πρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν. Μκθ. κς'. 41. 2) Καὶ ὅτι ἂν αἰτήσῃτε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω ἵνα δοσῶν ἡ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ. Ἰωάν. εῳ'. 13. 14.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

«Ο ΚΑΔΜΟΣ»

ἘΝ ΠΑΤΡΑΣ

Οἱ ἐπιθυμοῦντες εἰς τὸ ἐξῆς νὰ προμηθεύωνται ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου καὶ τυπογραφείου ἡμῶν, οἳαδήποτε βιβλία, τετυπωμένα καθαρῶς, εἰς χάρτην καλὴν, με ὠραίους χαρακτῆρας, καὶ εἰς τιμὰς πολὺ εὐτελεῖς, εἰς οἷας οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐπώλησεν αὐτά, ἄς ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν αὐτοῦ καὶ θέλουσι τὴν εὐρίσκει πάντοτε πρόθυμον.

Γνωστοποιοῦμεν δέ, ὅτι πίστωσης δὲν χορηγεῖται ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως. Τὸ ἀντίτιμον δὲ τῶν βιβλίων πρὸς εὐκολίαν τῶν οἱ ἀγορασταὶ θέλουσιν ἀποστέλλει διὰ γραμματοσήμου ἢ ἄλλου μέσου κατὰ τὴν θέλησίν των πρὸς ἡμᾶς.

Ἡ Διεύθυνσις.

Τιμᾶται λεπτὰ 50.